Ч. 279 (14.528). Львів, пятниця 11. грудня 1936. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 504-060, 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 229-41.
„ Друкарні: 229-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

„Общество Качковського" — протектором православія.

Подана в „Ділі" вістка, що ап. адміністратор для Лемківщини д-р Я. Медвецький робить пресію на своїх підчинених, щоб вони спонукували даровизну майна гр.-кат. церкви товариству ім. Качковського, мусить здивувати кожного, хто знає, як це общество явно і славно підтримує православія. Про це свідчить хоч би факт, що о. ап. адміністраторові, як бувшому крилошанинові Станиславівської Єпархії, ледви чи міг залишитись незнаним.

В Коломиї є фундація Білоуса під управою „Народнього Дому" у Львові, що складається під цю пору з двоповерхового дому, залишеного пок. Білоусом та партерового дому, вибудованого вже „Нар. Домом" з прибутків фундації. Цей партеровий дім, що складається з доволі обширної салі та бічних убікацій для управи, винаймила перед шести роками філія „общества ім. Качковського" нібито на читальню. Умовленого чиншу філія за ввесь час не платила, що є зовсім в порядку, бо наші „русскі" їх принципово не платять (у львівськім „Народнім Домі" платять точно нормальний чинш лише нечисленні українські установи, що там приміщуються, „русскіж" засадничо не платять, хоча мають чинші обнижені деколи до 80 прц. нормального чиншу). Але й читальні в домі філія не уладила, лише безплатно віддала цілий дім до вжитку насланому православною консисторією батюшці, що в салі уладив „часовню", а в бічних убікаціях сам замешкав з матушкою... Чи треба тут щонебудь додавати?

•

При цій нагоді не завадить теж пригадати поведінку москвофільської кліки в м. Турці, яка теж відступила домівку т-ва „Качковського" на „часовню" для православного батюшки, що вже кілька місяців сидить у Турці і відправляє щонеділі богослуження, хоч у дійсности не має в місті ні одної православної овечки. Не завадить теж пригадати, що т-во М. Качковського приміщується в одноповерховому Н. Домі, на будову якого покійний уже парох-москвофіл дав аж 30.000 корон церковних грошей, кажучи, що Н. Дім буде заінтабульований на церкву і ним будуть користуватись вірні. Тимчасом москвофіли захопили це народне майно у свої руки та винаймили майже всі кімнати на бюра повітового староства за невеличким комірним (260 зол. місячно). Тепер православний батюшка під самим боком турчанського староства відкрив „часовню", агітує преспокійно між нашим населенням та обкидує грязю католицьких священників. Чи це не дивогляд?

35.000 большевиків і 6.000 німців бореться в Еспанії.

ГОСТРА ПЕРЕПАЛКА ДВОХ АМБАСАДОРІВ.

На вчорашньому засіданні комітету неінтервенції перший раз промовляв амб. фон Рібентроп. Він заявив, що питання вербування добровольців до есп. військ годі трактувати незалежно від загального положення. Він ствердив, що в Еспанії є під цю пору 35.000 совітських громадян і що в есп. червоній армії є чимало совітських старшин. Помагаючи валенсійському урядові, СССР проволікає громадянську війну.

У відповідь сов. амбасадор Майський гостро заатакував Німеччину, Італію та Португалію, які — мовляв — ведуть в комітеті обструкцію та зводять наради до пустих слів. Він заперечив, немов би в Еспанії були совітські вояки, зате закинув, що в есп. нац. армії бореться 6.000 добре озброєних і випосажених добровольців.

Їх годі навіть уважати добровольцями, бо їх озброїв і разом вислав німецький уряд. Свою промову закінчив амб. Майський погрозою: він — мовляв — сподіється, що Німеччина й Італія не перетягатимуть струн, а це тому, бо можуть більше програти ніж виграти.

ЗАБОРОНЯТЬ ВИСИЛАТИ ДОБРОВОЛЬЦІВ?

На вчорашньому пополудневому засіданні комітет неінтервенції рішив запропонувати 27-ом обеднаним у ньому державам поширити засаду неінтервенції також на посередну інтервенцію. Перш за все йшло би про заборону висилати до Еспанії добровольців.

Завішення збрoї і референдум в Еспанії?

АНГЛІЯ І ФРАНЦІЯ ПОСЕРЕДНИЧАТЬ.

Вчора вечором оголосили міністерства закордонних справ В. Британії та Франції комунікати про свої зусилля, щоб довести до замирення в Еспанії.

Авас уважає, що це є найповажніший дипльомтичний крок від початку еспанської війни.

СССР ставиться до тої ініціятиви прихильно, Італія, Німеччина й Португалія застерегли собі час до надуми.

ЩО КАЖУТЬ УРЯДОВІ КОМУНІКАТИ?

Минулого тижня оба уряди обмінялися думками про положення у звязку з війною в Еспанії та про небезпеки, які відтіля загрожують европейському мирові. 4. грудня брит. і франц. уряд запропонували урядам Німеччини, Італії, Португалії та СССР, щоб разом 1) виріклися всякої акції в Еспанії, чи то посередньої чи безпосередньої 2) погодилися на справжню контролю, і 3) спільно запропонували посередництво з метою перервати воєнні операції та розвязати конфлікт між обома сторонами шляхом референдуму.

ПЕРЕГОВОРИ З ІТАЛІЄЮ.

Міністр закордонних справ Чіяно приняв французького шарже д' афер. Вони правдоподібно обговорювали проект посередництва в Еспанії. Мін. Чіяно радився також з брит. амбасадором; Авас уважає, що темою другої наради було „джентельменське порозуміння" на Середземному Морі.

„Нормалізація" у теорії і практиці.

Конкретні акти уряду за минулого півтора року.

Казати, що за минулого 1½ року „нічого не сталося", — булоб безумовно несправедливо. Булоб це безумовно упрощування справи. Слід зареєструвати такі акти уряду, що їх можна зарахувати, як „концесії" у користь українців: 1) обіжник міністерства внутрішніх справ, який каже, що у громадах і волостях, де громадські (волосні) ради приймуть відповідну постанову — можна завести (себто: назад привернути) двомовні написи (на практиці цей обіжник майже ніде не виконаний, бо або польський солтис при помочі польських радних не допускає до такої постанови, або повітовий виділ, себто староста, такої постанови не затверджує); 2) розпорядок міністерства внутрішніх справ, що на вимогу інтересента-українця слід уважати термін „український" як рівноправний з терміном „руский" (на практиці це означає, що давній закон Ст. Грабського втримує свою силу, себто, що для держави єдиним офіціяльним терміном є надалі „руский": на цій підставі Найвищий Суд видав своє голосне прецеденсіональне рішення, відкидаючи скаргу українського рекрута, що процесувався за право, щоб його національність вписали до книжечки як національність українську); 3) відновлення умови з „Дністром" на інших, ніж досі, засадах (на ділі, ця нова умова вправді усунула марево небезпеки ліквідації „Дністра", що зависла в наслідку спеціяльної асекураційної політики уряду, і вправді дала 25-ти службовикам „Дністра" змогу дальшої праці у ПЗУВ, але зліквідувала у „Дністрі" той відділ примусових обезпечень, який був підставою тієї української установи та надавав їй сутнє значіння через безпосередній звязок з селянськими масами); 4) розпорядок про українські паралельки при польській державній гімназії у Тернополі [illegible] ці паралельні українські кляси мали рекомпенсувати українців за розвязану підчас „пацифікації" тамошню українську державну гімназію, але спільний польський директор перекреслював характер окремішности паралельок і тому українське громадянство ті паралельки збойкотувало та з цієї „концесії" нічого не вийшло), 5) усунення державного комісаря з Народнього Дому, москвофіла, (зате створено нову провізорію, в якій державним адміністратором Нар. Дому став поляк, — зрештою найпорядніша людина і з доброю волею — а в тимчасовій управі поруч з двома українцями засів знову москвофіл, теж б. денікінський офіцир, що став оборонцем москвофільського стану посідання у Народньому Домі), 6) створення катедри української літератури у львівському університеті; 7) прийняття вперше 2-ох українців до закордонних станиць Мін. Зак. Справ (малі посади в консулярних відділах, покищо на контракт), 8) прийняття понад 100 осіб на вчительські посади (на 2.000 нових учит. етатів у Польщі). Щоб список реальних українських користей був повний, слід для справедливости признати, що полекшав адміністраційний режім у краю, що напр. виявилось у змозі уладжувати прилюдні національні маніфестації з ріжних нагод (кооперативні свята, Маківка, Біла Гора, здвиги і т. п.). Став лекший доступ до адміністраційних чинників. стала лекшою

взагалі розмова. Але при цій точці слід звернути увагу, що полекшання режіму не є виключно наслідком польсько-українських розмов, бо режім полекшав скрізь, у цілій Польщі: адже з нагоди військово-патріотичної маніфестації у Новосільцях з участю самого ген. Ридза-Сьміглого — польські людовці дозволили собі на політичну демонстрацію у честь — Вітоса!... Очевидно: аргументи польської брукової преси про „упривілеєння" українців та запевнювання деяких поляків, що „щоби дістатися швидко до старости, треба говорити по українськи" — це такі неповажні байки, що полемізувати з ними не можна. Ми хотіли би бачити такого старосту: ще такий не народився, а колиб і впав з небес, то не встоявся би 24 години на свому місці.

Зате маємо у цьому періоді, що ніби мав ініціювати історичну епоху порозуміння двох народів, ще й такі явища, які вже є повними дивоглядами: не тільки не припинився попередній похід проти українського стану посідання, але й прийняв форми, досі зовсім незнані. Наприклад: зараз таки у першому році „нормалізації" повітова державна адміністрація раптом взялася за гарячкову організацію польських районових молочарень, з господарського погляду абсолютно нікому непотрібних, а потрібних тільки для конкуренції з „Маслосоюзом": і треба було спротиву всього українського громадянства, ріжних заходів українських політичних чинників та — найважніше — рішучої негативної постави українських селян, доставців молока, щоб дещо ослабити ту молочну радісну творчість державної адміністрації.

Другий приклад: у тернопільському воєвідстві посипались масові кари за вживання відвічної української назви поодиноких місцевостей, а не ніби-то офіціяльної польської назви. Треба було знову інтервенцій, протестів, переконування про неслушність такого підходу до справи, щоб бодай на деякий час відложити остаточне вирішення та пересунути його на іншу площину. Про практичне поширення прав української мови і далі нічого й думати: у львівських дільницевих комісарятах ідуть постійні авантюри за те, що урядовці не приймають мельдункових карток, виповнених українською мовою, почтові уряди не приймають українських зголошень радіоабонентів, священики далі дістають великі грошеві кари за листування з адміністраційними чинниками першої інстанції в українській мові. Аж врешті прийшло те, чого не було і в останніх кількох роках перед „нормалізацією" та що народилось було свого часу тільки як виквіт воєнної атмосфери, як тодішній тактичний засіб для приєднання польських селян, і як специфічна політика супроти українців з 1920-их рр. Маємо на увазі нову кольонізаційну кампанію. Тоді, коли все ще істнує ніби злагода, коли ніби річ іде про тривку злагоду, а не тільки про минаючий кількамісячний виборчий компроміс, саме тоді йдуть такі заходи уряду, які бють просто у фізичну екзистенцію української селянської верстви, не дозволяючи її купувати кусника сусідської землі, що її він від діда-прадіда своїм трудом обробляв і яку за свою рідну вважав, та не даючи теж ніяких інших можливостей заробітку тому українському селянинові ані ніякого відпливу для надміру українського спавперизованого села! І певне мало хто з українців та з самих польських урядових кол знає, що чейже автор та ініціятор „нормалізації" з польської сторони, сам п. мін. Косцялковський на конференції у львівському воєвідстві з представниками українського господарського світа, у присутності віцеміністра внутр. справ та начальника національного відділу виразно зазначив, що про кольонізацію сх.-галицьких теренів не може бути мови, бо він — міністер — сам підчас своєї подорожі по краю переконався, який тут панує голод землі!

Щоб образ був повний, треба пригадати, що т. зв. нормалізація, себто стан, який заістнував на підставі політичного порозуміння, торкається лише трьох східно-галицьких воєвідств. Незаторкнена залишилась вся українська етнічна територія поза цими трьома воєвідствами, з трьома ріжними політичними лініями супроти українського населення на Волині, Холмщині та Поліссі. Однак і на терені самого львівського воєвідства, на Лемківщині (три повіти) далі йде така активна підтримка москвофільства, яка віддавна була найбільшою образою для національного українського табору, того табору, що щиро і чесно пішов на злагоду і далі її хоче, ставлючи як одну з найперших вимог, — щоб держава не підтримувала українських ренегатів, щоб штучно не зупинювала природного процесу національного освідомлення українських мас, а вже ніяк, щоб не давала помочі явним звеличникам Росії серед нашого народу! Призначення о. Медвецького черговим після о. Масцюха апостольським адміністратором Лемківщини, того о. Медвецького, який активно підтримує цареславне й православне „О-во ім. Качковського" та зараз на початку своєї „місійної" діяльности впровадив етимольогічний правопис в урядування адміністратури, ... I ми не можемо задоволитись формальним аргументом, що це річ — Ватикану.

Однак не хочемо, щоб і наші люди і ввесь польський урядовий та громадянський загал погано нас зрозумів: ми не вичислюємо приповідкових українських „кривд". Нам у даному разі, у цій спробі характеристики нормалізаційного періоду та спробі білянсу двох останніх років, зовсім не залежить на тому, щоб процесуватися за дрібні речі. На чомуж нам залежить?

Відповідь на це дамо у завтрашній останній статті з оцього циклю статтей на тему „нормалізації у теорії і практиці".

Шкільний ребус Підкарпатської Руси.

(З вражінь і спостережень нашого спеціяльного кореспондента).

Чеське громадянство назагал добре поінформоване про Україну та українців, хоч не все розуміє нашу самостійницьку ідеольогію „готової" Совітської України. Позатим навіть люблять нас. Але...

Але маю вражіння, що в деяких колах — спеціяльно тепер — волілиб, щоб українська проблема не існувала.

Невигідно.

А вже дуже чомусь невигідно, коли українці зпоза території Чехословаччини „мішаються" у національні справи Підкарпатської Руси.

Такий настрій мав я — на жаль — нагоду спостерегти головно в урядових празьких колах. Приймали мене чемно, але „кваскувато", з характеристичною ніяковістю... а часом то й виходили з рівноваги.

Таке було м. ін. в міністерстві освіти. Зрештою не диво. Міністерством проводить міністр д-р Е. Франке, чеський націонал-соціяліст, член партії, яка взагалі не може погодитися з істнуванням українців в Европі, зокрема — на Закарпатті. І такий дух, здається, переважає в цілій тій установі.

„Демократизм не дозволяє"...

В міністерстві освіти говорю з начальником департаменту шкільництва Підкарпатської Руси, д-ром Двожаком.

Старий, сивий, привітний добродій, приймає мене усміхнено:

— Очевидно у справі Підкарпатської Руси?...

— Так, пане раднику.

— Ну щож. Робимо, що можемо.

— В якому напрямі, пане раднику?

Здивування. І відповідь:

— У напрямі піднесення культури цієї найбільше відсталої країни нашої републики. Порівняйте стан неграмотности за часів Мадярщини і нині. Ріжниця на 200 відсотків!

— Так, але я просив би, якщо можливе, інформацій на тему національної політики у шкільництві Підкарпатської Руси. Мимохіть маємо вражіння хаосу, коли дивитись там на навчання у школах. Українська мова, напів російська тарабарщина і новотворене „карпаторуське" язичя переплутані там неймовірно. Нам, українцям у Галичині цікаво, чи міністерство освіти думає змінити цей стан у найближчому часі.

Д-р Двожак заперечив головою і почав поволі:

— Нічого змінити не думаємо, бо не маємо права. Конституційний демократизм нашої републики не дозволяє. Ми тут мусимо пристосовуватися до потреб і побажань карпато-руського населення. А фактом є, що нині істнують на Підкарпатській Руси під національно-мовним оглядом три кристалізаційні течії: великоруська, малоруська і карпаторуська. Всі вони мають за собою якусь частину населення, яке має право домагатися від нас такої школи, якої хоче.

— Отже іншими словами, пане раднику, міністерство освіти не признає, що на Підкарпатській Руси живе компактно і виключно один автохтонний славянський нарід: українці чи — як їх називаєте — „карпаторусини"?

— Не може признати, коли цей нарід сам диференціонується національно.

— А директиви того самого міністерства освіти з 1919 р., пане раднику?

— Які директиви?

Відчитую зі записника:

— 20-го грудня 1919 р. чехословацьке міністерство освіти у Празі видало директиву під числом 62756/12, що „славянський нарід Підкарпатської Руси — це нарід малоруський" і що його літературна мова має розвиватися в напрямі малорущини.

Мій співрозмовець усміхнувся:

— Це нічого не змінює. Це саме доказує нашу обєктивність у підході до мовної проблеми Підкарпатської Руси. Але коли населення з тою директивою не погоджується і хоче інакше? Понад директивою міністерства стоїть Генеральний Статут Підкарпатської Руси, в якому зобовязався наш уряд шанувати „жеч ліду" (мову народу).

„Як хто-хоче"...

— А яка є мова карпаторуського народу, пане раднику? — питаю дальше — Чеська Академія Наук висказалася у цій справі...

Мій співрозмовець знетерпеливився.

— Алеж ми, пане, не можемо протиставитися волі населення! Одна частина того населення заявляє, що вона малоруська і хоче розвивати свою літературну мову в напрямі українському. Згода! Ми цього не забороняємо. Друга частина заявляє, що вона великоруська і хоче мовно еволюціонувати в тому напрямі. Вона піддає у сумнів, чи взагалі українщина є правильним шляхом еволюції літературної малоруської мови. Наскільки знаю — цю проблему взагалі вирішували двояко вже в царській Росії.

Я остовпів. І очевидно відповідаю, доказую пів години і поневолі сміюся. І закінчую:

— Такими методами дедукції можна рівно добре доказати, що літературною мовою всіх славян моглаб бути нпр. — чеська мова! Або болгарська. Або польська.

Д-р Двожак конвенціонально знову усміхається:

— Я нічого не доказую, але тільки ілюструю фактичний стан. Робимо лише те, чого хоче населення.

— Отже, на ваш погляд, пане раднику, населення Підкарпатської Руси поділилося добровільно на три нації?

— Ще не поділилося, а властиво не скристалізувалося національно. Стверджую тільки те, що мовна еволюція карпаторуського населення іде в двох напрямках: малоруському і великоруському. Згодом може дійти до того, що частина населення буде національно російська, а частина — українська. Вже нині з актів і рапортів, що приходять до нас, виходить, що в деяких околицях говорять мовою зближеною більше до московської, як до української.

— Ефект москвофільської політики інспекторату.

Мій співрозмовець запротестував:

— Вибачте, пане, влада в ніякому випадку не інгерує.

— Знаю, що льокальна влада інгерує навіть дуже сильно, пане раднику. Я приїжджаю саме з Підкарпатської Руси.

— Ми не знаємо нічого про такі факти і напевно ви поінформовані тенденційно. Влада пристосовується лише до бажання населення, нічого йому не накидуючи. Якщо населення даного по-

віту невдоволене з діяльности інспекторату, має все право запротестувати і цей протест ми напевно візьмемо на увагу. Повторяю: ми не інгеруємо.

— А справа трьох „русских" підручників для вселюдних шкіл Підкарпатської Руси, що їх затвердив саме пан міністр Франке і його заповідь, що одобрення дальших буде „наследоваті"?

— Не знаю, пощо стільки галасу в такій дрібній справі? Пан міністер затвердив, бо цього домагалося населення.

Не можу стриматися від завваги:

— Знову населення!...

— А так, знову населення. У нас волю населення шанують.

— Алеж населення протестує!

— Ті, що протестують, не будуть учитися із цих підручників. Вони призначені тільки для тих, що не протестують, тільки... присилають подяки. Пан міністр має цілі стоси таких телеграм і подяк.

— Вибачте, пане раднику, але все це можна розуміти, як пропагування мовного хаосу на Підкарпатській Руси.

Заперечив з досадою:

— Не хаосу, але мовної еволюції у двох паралельних і рівноправних напрямках. Так, як цього хоче населення.

У крутіжі „аргументів".

— Добре — починаю знову — але як виглядає тепер рідна мова ученика, нпр. ужгородської державної руської гімназії, де вчать залежно від політичних переконань учителя: по українськи, московською тарабарщиною і по „тутешньому"?... А є там ще учитель-священник мадяр, що викладає по... мадяроруськи! Знаєте, пане раднику, як виглядає ця четверта „мова"?...

Д-р Двожак махнув легковажно рукою:

— Не так страшно, пане, це виглядає, як ви оповідаєте. Всі карпатороси говорять більш-менш однаково. Розуміють напевно всі. А літературної мови вчаться на годині руської мови.

Дивуюся все більше.

— Гаразд, але якої літературної мови?

— Є літературна мова російська, є також українська, є врешті карпаторуська.

В голові починає мені кружати. Зясовую собі, що все менше розумію, що розгублююся в тім хаосі елястичної арґументації.

— А чи не думали панове — кажу — про те, щоб уже раз устійнити саму мову навчання на Підкарпатській Руси? Те, що там діється в цій ділянці — цеж просто педагогічно неморально.

Розвів руками:

— Що ми тут можемо зробити? Маємо давати мову населенню? Чи ми врешті маємо творити нарід?

— Ні, але помагати народові в його національному розвитку. Це в інтересі держави. А нарід є, істнує, говорить своєю мовою і треба тільки не допускати до злочинних експериментів на цьому народі. Чеська Академія Наук ствердила, що мова підкарпатського населення — це українська мова. Чи це доцільне допускати, щоб політичні партії використовували несвідомість населення і накидували йому мовні тенденції зовсім незгідні з дійсним станом річи?

— В політичну роботу ми, міністерство освіти, не мішаємося. Для нас міродатні фактичні вимоги населення.

Говорю дальше, хоч тепер уже знаю, що все це зайва витрата часу. І питаю:

— За винятком української мови, яка ще втримується в деяких школах, обі інші т. зв. „мови" — це поправді не мови, а славянський воляпік. Чи ви згідні з цим поглядом, пане раднику?

Притакнув:

— Безумовно, це діялекти, які скристалізуються ще в одному, або другому напрямі.

— Наскільки знаю, чеський нарід має також свої діялекти, а саме: моравський, шлеський, глючинський, ходський, домажліцький і т. д. Чому в жодній школі цих областей не вчать у тих діялектах?

Засміявся.

— Бо населення цього не хоче.

Я піднісся.

„Не будемо мати нічого проти українізації"...

— Отже нічого нового не довідався я від вас, пане раднику, — кажу на закінчення. — Все буде там по старому.

— Ніщо не стоїть ніколи на місці — відповів сміючись д-р Двожак, підіймаючись також. — Якщо наші карпатороси прийдуть до висновку, що вони всі українці, не будемо мати нічого проти українізації всіх шкіл.

— Але покищо — вибачте, пане раднику — українізацію шкільництва на Підкарпатській Руси всіми силами там гальмують. За вживання терміну „Підкарпатська Україна", виключають ученика зі всіх шкіл.

Д-р Двожак поденервувався:

— Виключають за ірредентизм! Я покажу вам мапу України, яку поширюють там у школах!...

І почав нервово шукати по шуфлядах.

— Знаю, знаю, пане раднику... — перебив я. — Це етнографічна мапа України. Подібно, як у Швайцарії дістанете всюди етнографічну мапу Німеччини, „Дас Дойчтум", на якій у мовну територію німецького народу включені також німецькі кантони Швайцарії. Хіба це доказ політичної ірреденти?

— В нас, то так! У Чехословаччині нема території, яка називалась би Підкарпатська Україна.

— А українське населення може бути?

— Офіційно не знаємо українського населення на Підкарпатській Руси.

— А фактично?..

— Фактично... є там карпаторуський нарід, який національно дальше еволюціонує...

— — — — — — —

Ми закінчили розмову. Розмову безплодну, цікаву лише хіба тим, що ілюструє підхід чехословацького міністерства освіти до мовної проблеми Підкарпатської Руси. Зрештою все це речі давно відомі та невимовно прикрі.

В тому самому міністерстві мав я ще розмову з начальником департаменту п. Шубртом, найближчим співробітником п. міністра д-ра Франке. Розмова майже подібна до вищенаведеної, тільки трохи різкіша з боку п. Шубрта. В одному моменті заявив він мені просто:

— Не ломіть собі, пане, голови шкільними справами Підкарпатської Руси. Ми самі вже собі там порадимо!

На жаль, така вже доля українського звітодавця, що мусить ломити собі голову навіть ребусами. Головно, коли ці ребуси торкаються не Катальонії, але території, що є живим клаптем етнографічної української території.

В цьому сенсі відповів я п. Шубртові.

І залишаючи будинок міністерства, думав я:

— Доки?.. Доки буде тревати в офіційних колах Праги це трагічне незрозуміння життєвих інтересів чехословацької держави на загроженому дійсно Закарпаттю?..

Роман Голіян.

ҐІ ДЕ МОПАСАН. 2

Серед ланів.

(Докінчення).

Тоді пані Дюбер, що мліла і тремтіла, почала говорити про долю дитини, про її щастя, про гроші, які вони дадуть їй пізніш.

Селянин спитав:

— А цю пенсію двацять тисяч франків ви ствердите в нотаря?

Пан Дюбер відповів:

— Ну, звичайно, від завтрішнього ж дня.

Вмішалася жінка селянина, що все розміркувала:

— Сто франків на місяць замало. Ви позбавляєте нас дитини, що за кілька років буде працювати для нас. Треба сто двацять франків.

Пані Дюбер, тремтячи з нетерплячки, відразу погодилась. Вона хотіла зараз же забрати дитину і дала сто франків у подарунок, поки чоловік писав розписку. Війт і сусід, що їх відразу покликали, були за свідків угоди.

Мале ревіло, а молода жінка винесла його, сяючи радістю, як виносять із крамниці бажану цяцьку.

Тюваші, стоячи на дверях, дивились на цей відїзд, німі, суворі, може каючися вже за свою відмову.

Більш не чули нічого про малого Жана Валена. Батьки що-місяця ходили до нотаря по свої сто двацять франків. Але вони посварилися з сусідами, бо Тювашиха трохи не до смерти замучила їх своїми образами. Вона безустанно бігала по хатах і лементувала, що треба бути нелюдяним, щоб продати свою дитину; що це жах, гидота, розпуста.

При цьому вона підхоплювала Шарля на руки, вихваляючись, кричала йому, немов він міг що зрозуміти:

— Я тебе не продам, ні, я тебе не продам, моя крихітко! Я не продаю дітей! Я не багачка, але я не продаю своїх дітей!

І роками це відбувалося що-дня, що дня грубі лайки викрикувала вона перед дверцима так, щоб почули її сусіди. Скінчилось на тому, що Тювашиха стала дивитися згори на всю округу, пишаючись тим, що не продала свого Шарля. Розмовляючи про неї говорили люди:

— Річ відома, що це було спокусливо, та вона повелась як справжня мати.

У розмовах її ставили за приклад. Шарльо, якому було вже вісімнацять років, виріс з цією думкою, яку йому безустанно твердили, і тепер уважав, що він вищий за товаришів, бо його не захотіли продати.

*

Валени, маючи пенсію, жили на дозвіллі. Вся непримиренна лють Тювашів, що лишились бідняками, походила з цього.

Старший їх син пішов служити, другий за ним помер, і Шарльо лишився сам працюючи із старим батьком, щоб прогодувати матір і двох менших сестер.

Йому було двацять і один рік, коли одного ранку блискуча коляса спинилась перед двома хатинами. Панич, із золотим годинниковим ланцюжком, зійшов і попрощався із старою сиволосою дамою. Вона сказала йому:

— Це тут, моя дитино, у другій хаті.

І він увійшов, немов до себе, у хижинку до Валенів.

Мати прала свій фартух, а немічний батько дрімав біля вогнища. Обоє підвели голови, а панич сказав:

— Добридень, тату, добридень, мамо!

Вони підвелись вражені. Мило впало у воду, але схвильована селянка не помітила цього, бурмочучи:

— Це ти, моя дитино? це ти, моя дитино?

Він обняв її, повторюючи: „Добридень, мамо."

Тимчасом старий казав спокійно, як і завжди: — Ти вже повернувся, Жане? — немов він не бачив сина всього з місяць.

Погомонівши, батьки захотіли піти з ним по селі, щоб показати його всім. Його повели до війта, його помішника, до пароха, до вчителя.

Шарльо, стоячи на порозі, бачив, як вони проходили.

За вечерою він сказав старим:

— Треба ж бути такими дурними, як ви, щоб дати панам забрати дитину у Валенів!

Мати відповіла уперто:

— Я не хотіла продати своєї дитини.

Батько мовчав. Син говорив далі:

З українського національно-культурного життя у Німеччині.

ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО У ҐРІМЕНІ НА ПОМОРЮ.

Дня 29. м. м. уладила філія „Української Громади" в Ґрімені на Поморю публичне Листопадове Свято, на яке, крім місцевих робітників-українців, прибули гості з Берліна та явилися представники місцевого німецького громадянства, м. ін. повітовий староста „ляндрат", відпоручник хліборобського стану, місцевий робітничий інспектор, районний провідник німецької нац.-соц. партії і чимало місцевої німецької інтелігенції. Свято випало дуже гарно і місцева німецька преса висловилася про нього незвичайно прихильно. На святі співав місцевий український хор, промовляли: голова філії п. Турчик і делегат централі товариства у Берліні проф. Мірчук.

ПРОФ. Д-Р ЛЕШ ПРО УКРАЇНУ.

На черговім тижневім обіді, уладженім у великій салі „Кайзергофу" „Товариством берлінських прихильників Академії", промовляв перед кількома днями проф. д-р К. Леш на тему „Нарід і держава" та згадав м. ін. у промові про трагічне положення українського народу, що наслідком невідрадних обставин досі не здобув ще державної незалежности. При цій нагоді треба з признанням згадати, що проф. Леш уладив у свому зразковому „Інституті для розсліду національних і меншинних питань" окремий „куток", присвячений Україні.

НАШІ АРТИСТИ ЗА КОРДОНОМ.

В неділю 13. ц. м. відбудеться у Берліні у салі Бетговена самостійний концерт **Любки Колесси**. Програма складається з творів Баха, Бетговена, Шумана, Шопена та Штравса.

П. **Ліда Семака** підготовляє для берлінського радія авдицію про Гуцульщину.

Орест Руснак, тенор мінхенської Державної Опери, давав з кінцем минулого місяця власний концерт у Ґрацу. Виступ п. Руснака пройшов, як видно із грацької преси, з незвичайним успіхом.

З. К.

Похорони Василя Стефаника.

В середу, 9. грудня ц. р. поховала Галицька Земля свого великого сина. Похорони відбулися в селі Русові, де вродився, жив, працював і помер Василь Стефаник. Провожали його в остатню дорогу непроглядні маси доокола всього селянства, що, не зважаючи на розмоклі шляхи, зійшлись віддати поклін поетові мужицької долі. Зі Львова приїхали на похорони: д-р В. Щурат — від „Просвіти", дир. О. Луцький — від У. П. Р., ред. Р. Купчинський — від „ТОПИЖ-у" і „Діла" та ред. М. Струтинський від концерну „Українська Преса".

В 11 год. почалася відправа похоронів у хаті Покійника. До відправи станули чотири священики: місц. парох о. Дольний, о. Лушпинський зі Стецеви, о. Гранківський з Тучап та о. Пік з Будилова. Покійний письменник не бажав собі ні хору ні музики, тому тільки дяки співають йому „Вічную Память". — „Мій похорон має бути чисто мужицький!" — говорив нераз письменник — і комітет пристосувався до цього.

Після відправи біля дому жалоби промовляли: д-р Іван Макух (від найстарших приятелів письменника й УСРП), ред. Роман Купчинський (від Товариства Письменників і Журналістів ім. Франка), д-р Василь Щурат (від Гол. Виділу „Просвіти"), учитель Василишин (від „Взаїмної Помочі Українського Учительства"), Мих. Кантемир (від снятинської Філії „Просвіти"), інж. Білинський (від організацій Городенщини), д-р Іван Подюк (особистий лікар Стефаника, від молодих друзів Письменника) і Мих. Шлемко (від пов. організації „Каменярів"). Після того прощав Василя Стефаника від гр.-кат. церкви і від себе о. Дольний, його парох та особистий приятель.

Врешті рушив похоронний похід на цвинтар. На переді несли 62 вінки від ріжних установ та організацій. За домовиною йшла найближча рідня, представники центральних установ і організацій Снятинщини та сусідніх повітів, далі кількатисячна маса народу. Домовину несли молоді хлопці, члени „Каменярів", аж ген на дал. старий цвинтар, що на високім горбі, на т. зв. Могилі. Там хотів лежати Василь Стефаник, бо звідтам видно цілий його Русів і околицю, місця, які любив і з яких неодно ввійшло в його твори.

Над могилою виголосили промови: сен. О. Луцький (від УПР, кооперації та приятелів Покійника з краківських часів), д-р І. Новодворський (з Коломиї), п-і Микитчукова (від „Жіночої Громади"), д-р Г. Ганкевич (від установ Снятинщини), Василищук (з Косівщини), проф. Д. Николишин (Коломия), ред. М. Струтинський (від концерну „Українська Преса"), селянин Шлемкевич з Серафинець (товариш праці Покійника, Леся Мартовича і Л. Бачинського ще з початків 90-их років мин. віку), В. Зленко, Костюк (зі Львова) та ін.

Високий горб „Могили" густо обліплений народом. Десь-не-десь між покутськими кожушками міський одяг, а так — молодь, ґазди, жінцтво і дітвора. Все те уважно слухає промов, не хоче втратити ні одного слова, все те стоїть непорушно цілих три години на холоднім, сирім вітрі. Доказ, якою популярністю і симпатією тішився Стефаник між ними, який він був дуже їх і які горді вони на нього. Буде співець їхнього життя лежати до віку між ними, як між ними прожив свій вік, як ділився з ними своїми радощами і смутками.

Похорони скінчилися в 15 год. Старий цвинтар Русова, т. зв. Могила, став від тієї години „Могилою Стефаника".

ПО СМЕРТИ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА.

На адресу Т-ва Письменників і Журналістів ім. І. Франка у Львові прийшли дальше з приводу смерти В. Стефаника вислови співчуття: від дирекції Земельного Банку Гіпотечного у Львові, від д-ра Теофіля Окуневського з Городенки, від проф. д-ра Івана Зілинського у Кракові та від п-і Володимири Жуковецької.

Союз польських письменників прислав до Т-ва лист такого змісту: „Професійний Союз Польських Письменників, Відділ у Львові, пересилає Шановним Панам Товаришам вислови сердечного жалю і спочування з приводу смерти славного письменника і члена Вашого Товариства, бл. п. Василя Стефаника". — Остап Ортвін, голова, Марія Ґаснерова, секретар.

— Хіба то нещастя, щоб тобою отак пожертвували?!

— Чи будеш ще дорікати нам за те, що ми дбали про тебе!

Але парубок закричав грубо:

— Так, я дорікатиму вам, бо ви дурні! Через таких батьків нещасні діти. Ви варті, щоб вас покинути.

Жінка плакала над своєю тарілкою.

Вона сьорбала юшку, розливаючи її наполовину й стогнала:

— От і побивайся, щоб вигодувати дітей.

Але парубок відрізав:

— Краще б мені не родитись, ніж бути тим, ким я є. Коли я побачив оце тепер того, другого, кров мені захолола. Я сказав собі: от що моглоб з мене вийти!

Він підвівся:

— Слухайте, я знаю добре, що мені краще піти звідси, бо я дорікатиму вам з ранку до вечора і не буде вам спокійного життя.

Старі мовчали, сумні, прибиті.

Він говорив:

— Ні, мені надто важко жити тут! Я піду шукати собі долі!

Він відчинив двері. Увірвався шум голосів. Це Валени бенкетували з сином, що вернувся.

Шарльо відвернувся до батьків, тупнув ногою і крикнув:

— Ех, мужики!

І зник у темряві.

Смерть Л. Василевського.

ВАРШАВА, 10. 12. ПАТ. Нині вранці помер у Варшаві Леон Василевський, директор Інституту найновішої історії Польщі, начальний редактор час. „Неподлеглосьць" і перший міністер закордонних справ Польщі. (Ширшу згадку про Покійного подамо завтра. — Ред.).

Смерть Піранделля.

РИМ, 10. 12. ПАТ. Нині в год. 8. рано помер на запалення легенів відомий італійський драматург Люїджі Піранделльо

У ЦАРСТВІ СТАЛІНА.

НЕЗАВИДНЕ СТАНОВИЩЕ ПИСЬМЕННИКІВ.

Постійні напади „Правди" на орган союзу сов. письменників „Літературну Газету" найкраще вказує, як мало мають письменники у совітському раю свободи. Свого часу „Правда" закидувала „Літ. Газеті", що та не хотіла надрукувати рецензії на перерібку „Героїв" Бідного, опісля — що видрукувала промову Олекси Толстого лише у скороченні. Тепер „Правда" чіпляється „Літ. Газети" за те, що вона не дала ніякого комунікату до телеграми Жіда

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

Італійські робітники масово покидають Францію і вступають до стотисячної робітничої армії, що має виїхати до Абісинії.

Мексиканські комуністи рішили унеможливити побут Троцького в Мексику, навіть шляхом безпосередньої акції та мобілізації пролетарської міліції.

Аргентина предложила панамериканській конференції проект, на основі якого чужинці мали би в американських державах такі самі права, як громадяни.

Румунський шеф ген. штабу приїхав нині рано з Кракова до Варшави.

Литва рішила опрацювати новий цивільний кодекс.

Серед французьких радикалів дійшло до розламу; сен. Дельтіль жаліється, що деякі члени партії виступають прилюдно без уповноваження.

В Абісинії згинуло до 30. листопада ц. р. 100 старшин і вояків „чорних сорочок", від липня 1935. до 30. листопада 1936. — 3.324 чорних сорочок. — Провінцію Гаррар спацифіковано.

У Німеччині відбувся процес проти 31 членів секти „дослідників св. Письма", що відмовляються від військової служби, участи у виборах і... гітлерівського поздоровлення. Частину підсудних засудили на 3-літню вязницю.

Італійське воєнне летунство поділено на 4 округи: Турин, Міляно, Больонія та Неаполь.

У Німеччині д-р Шахт виголосив з нагоди ювилею географічно-статистичного товариства у Франкфурті велику промову, в якій доказував, що для Німеччини кольонії необхідні.

Болгарський суд у Старій Загорі видав присуд проти 40 комуністів, що убили кількох поліцаїв: 5 засудили на смерть, 4 на досмертну вязницю, решту на 3 до 15 літ вязниці.

Святкуймо свято „Просвіти". Це наше всенародне свято. У грудні нехай скрізь гомонить слово: „Просвіта". Та ще голосніше нехай воно гомонить у наших серцях. Нічого не жалуймо для створення княжого „Дару Просвіті".

Арабський комітет не бойкотує королівської комісії в Палестині.

Арабський начальний комітет рішив більшістю голосів приняти запрошення королівської комісії та засувати перед нею становище арабської суспільности. Арабські скарги зредагує комітет у порозумінні з королями Геджасу, Іраку й Ємену.

Присилайте передплату!

ЖІНОЧА СТОРІНКА.

Де корінь лиха?

Преса, як дзеркало нашого громадянського життя, щораз частіше вкривається темними плямами статтей, яких змістом ствердження: зневіри, байдужости, злобної партійної боротьби — замісць творчої співпраці. У кожній ділянці громадянської праці відчуваєте відсутність людей з правдивим характером. І мимоволі на устах появляється болюча усмішка, коли водночас читаєте про величаві 1. листопадові свята по цілому краю.

Чи посвята і труд тих, що усунули порох і трясовину, яка насіла на українську душу і видвигнули нарід з безвістей історичного небуття та придбали нам моральний капітал, має знову йти на марне?

Здавалось би, що після нової невдачі, після розпорошення стихійної енергії народу, після занапащення здобутків цілих поколінь, прийде до опамятання. Що після важких досвідів пічнемо відбудовувати, творити у взаїмному довірі й обопільній пошані.

Та, на жаль, усе діється навпаки.

Нарід бється, наче риба об лід, усім відомо, що національний організм точить погана недуга, кожний мимоволі оглядається за чудодійним лікарем. І не може зрозуміти того, що уздоровлення мусить кожний почінати від самого себе.

Аджеж нарід складається з клітин ,якими є родина. Здорова під моральним і національним оглядом родина — це здоровий нарід. Колиж ма до не кожна клітина недужа, не можна вимагати, щоб організм нації був здоровий.

Зрозуміли це такі сильні нації, як Німеччина, Італія і перш за все взялися лікувати родину і довели до блискучих вислідів.

Недавно тому стрінув у Токіо один німецький турист знайомого японця і доти нудив його, доки японець не показав йому гордости Японії — святої гори Фуджіяма.

— Це — говорив він — все, що ми маємо найкращого у Японії.

Кілька літ пізніше відвідав японець свого приятеля в Німеччині. Оглянув усі дива краю і нічим не захоплювався. Щойно після якогось часу сказав він свому приятелеві:

— Аж тут у вас пізнав я те, що найкраще у світі: вашу родину і ваше родинне життя.

Нехай скаже хтось, що це німецька реклямa, або тим подібне, але факт є фактом: правдива, здорова родина — це підвалина, на якій будується нація.

Найкраща школа життя — це родинна хата, а в ній розумна мати, свідома свого великого завдання. Вона одна зуміє вщіпити дитині пієтизм до цінностей минулого ,зуміє скермувати дитину на правильний шлях, наповнить її душу ідеалами любови і правди і тим самим дає їй зброю проти злого.

Правдива мати кермується інстинктовними методами виховання, опертими на любові, яка ніколи не заводить. Дитина, що ще перед своїм народженням дістане від матері здорову духову, моральну і фізичну поживу, а після народження найде щиру опіку, провід у пізнанні добра і зла, погоду духа і підтримку в життевій боротьбі, не стане ніколи ганьбою свому народові.

Нещасні матері, які не вміють дати своїй дитині цих скарбів життя! Не поможуть потім труди чужих людей, вроджений песиміст стає прокляттям народу.

Тепер стає нам ясно, чому сьогодні так мало у нас правдиво характерних одиниць. Бракує цієї клітини, здорової, української родини, збудованої на моральній підставі, у якій керму мав би правдива, здібна до самопосвяти мати.

Виховання дітей часто віддають тепер найманій силі, бо або жінка змушена працювати поза домом, або часом і не хочеться їй займатись дітьми.

Не дивниця, що замісць зерна — збираємо кукіль. Душа дитини — це ріля, яка принесе нам благословення або проклін, залежно від того, як ми нею займемося. Коли вона на свої щирі питання дістане розумну, ласкаву відповідь від матері, то ніколи не буде така мати жалувати, що вона втратила довіря у дітей. У своїх важних питаннях дитина завжди буде звертатись до матері по раду, наче сталь до магнету.

Те саме довіря і любов, яке пануватиме в родині, перенесеться і на громадянське життя і не потрібно буде потім ломити рук над відсутністю характерів, яких нам так потрібно v всіх ділянках життя.

Яр. Мандюкова.

Панорама народньої ноші.

Вечір народньої ноші це своєрідна оригінальна і висококультурна імпреза. Вона має велике виховне значіння. Міському населенню вона дає нагоду пізнати ближче цінности нашого народнього мистецтва, з другого боку вона може мати вплив на збереження залишок традиції на селі.

Після дотеперішнього досвіду з трьох таких вечорів можемо з приємністю ствердити, що громадянство численною своєю участю зрозуміло їх значіння і потребу. Сам характер імпрези такий, що учасники, і ті, що виступають, і глядачі сповняють не тільки громадянський обовязок, але сприймають теж естетичні враження і мають нагоду дешевим коштом провести милий вечір.

Цьогорічна програма, як звичайно, складалась з двох частин. У першій частині після річевої і дуже гарно виголошеної промови пані Рановної виступали з кількома точками селянські групи.

Вони дали нам зразки народньої музики, танків і народніх звичаїв. Дуже щиро приняли глядачі оригінального дударя, що з вдячности за виявлену йому симпатію грав би був у безконечність. Рідкістю у місті були теж тримбітарі, фльоярники і цимбалісти.

На вечерницях і весіллі мали ми нагоду почути тепер іще живі старовинні пісні.

Гуцули дали нам показ своїх оригінальних танків: аркана і весільних. Особливо аркан цікавий своєрідною ритмікою, яка підкреслювала психічні моменти ватажків. Жаль тільки, що міська музика не вміла вжитися в характер танку, а сам танок за довго повторюваною ритмікою дещо томив публику і виконавців. Гуцульські і бойківські виступи дали нам сцени з народнього побуту і звичаїв.

Головну ролю в цій частині програми грали зорові враження. Ряд живих колірових картин весілля представили гуцули.

З малярського погляду незвичайно вдатною була бойківська група з Поляниці. Кільканацять дівчат однаково вбраних, в однаковім русі, з однаково уставленими кужілями представили картину, яку можна було як добре скомпонований образ перенести на полотно. Гармонію цього образу розірвали темні сіраки хлопців, бо для ока не є все одно, чи дві сірі плями найшлися побіч себе, чи були розділені контрастово ясним киптарем дівчини.

Другу частину програми заняв показ народньої ноші.

Тут з великим вдоволенням треба підчеркнути значний поступ у порівнанні з попередніми вечорами. Вже більша скількість костюмів вказує на зріст заціклавлення справою. Далеко важніше те, що й їх естетичний рівень виявив безумовне підвищення.

Річ полягає в тому, що під оглядом мистецької вартости є засаднича ріжниця між твором народнього мистецтва й індивідуальним. Останні представляють ріжну вартість, залежну від особистих вальорів мистця, освіти і стадії його розвитку; найдемо тут цілу скалю від зовсім безвартісних до високоцінних.

Інакше в народньому мистецтві. Тут творець, що ним є народня збірнота ряду поколінь, є завжди скінченим мистцем. Нема тут також небезпечних експериментів і тому всі твори виходять повновартні. І це власне свідомо зрозуміли або може більше підсвідомо відчули наші пані. Минулими роками вони брали народні зразки та змінювали їх залежно від свого смаку, або додавали ріжні прикраси, що з природи речи мусіло дуже часто мати небажаний ефект. Але цим разом за малими винятками усі майже пані дібрали собі оригінальні народні ноші, не впроваджуючи до них ніяких більших змін.

Може тільки за мало звернули увагу на відповідну до одягу обув та зачіску; це обмеження власної ініціятиви до самого вибору строїв відповідних для себе вийшло, як не можна краще в користь мистецького рівня показів. Оригінальні одяги дали глядачам велике естетичне вдоволення, а фахові пояснення п. І. Ґурґулівної помогли їм зорієнтуватись у матеріялі.

Пôказ переводили регіональними групами по кілька осіб; це виходило на некористь деяких дуже гарних костюмів, коли вони були скромні. В одиничному представленні вони навіть зробили б ефект, який затрачувався у певній групі, коли поруч находилися багатші костюми. Це мало місце навіть у невеликих групах, як нпр. підляській, зложеній тільки з трьох осіб, де один рівно гарний як інші, тому тільки, що був менше багатий, тратив силу свого враження. З другої сторони групи безперечно можуть дати образові враження, яких неможливо осягнути при одиничних показах. Тому може найкраще було би перевести наперед показ поодиноких костюмів, а накінець додати кілька доцільно зложених груп. Певне, що це забрало би більше часу, але його втрату можна подекуди покрити ліпшою технічною організацією цілої імпрези, хочби скоротивши занадто довгі паузи поміж поодинокими точками.

Дотеперішні успіхи дозволяють нам сподіватися, що ці незвичайно гарні і корисні імпрези стануть постійними, а кожнорічний досвід причиниться до ще кращого їх виведення.

„Українській Захоронці" та „Укр.Мистецтву", що займаються орґанізацією наших вечорів, треба їх працю зачислити за велику заслугу на полі естетичного виховання міського і сільського громадянства.

Ярослава Музика.

—o—

З нашої хроніки.

В понеділок, 7-го грудня відбулись чергові сходини **Жіночого Клюбу** при кооперативі „Народне Мистецтво". На сходинах перевели виміну думок, що були відгомоном Вечора Народньої Ноші. Дуже цікаві й цінні заввагu подала п. Ірина Павликовська щодо поодиноких груп, особливож про гуцульську групу з Космача, яка брала у тому вечорі участь.

Промислову виставу на Клепарові уладтував кружок „Союзу Українок" з метою пропаганди і реалізації гасла „Свій до свого". В тій виставі взяли участь майже всі українські фірми. Виставу відкрила гарною промовою заст. голови кружка п-і Л. Горбачева, а о. Ященків, парох Клепарова, поблагословив виставу. Тревала вистава два дні (21. і 22. листопада) і відвідало її коло 300 осіб жінок і мужчин.

Жіноча Промислова Кооперативи „Труд" відбула 26. листопада свої Загальні Збори. Звіт за минулий рік виказав успішну й різнородну діяльність „Труду". Спиняючись над потребою приєднання більшої кількости членів, Загальні Збори вирішили знизити висоту членської вкладки до 10 зол.

—o—

Зі світа.

Найпопулярнішою жінкою в цілому світі є тепер без сумніву пані Сімпсон, з якою хоче одружитись англійський король Едвард VIII.

Найстаршою жінкою на світі є Анна Льов, яка живе в Йоганесбурґу у південній Африці. Має вона 130 років і памятає ще війну бурів. Була вона донькою кольорових батьків та памятає неволю. Пригадує вона собі і героя бурів Крюґера ще як дванацятьлітнього хлопця.

В Новім Йорку мають жінки все, чого собі можуть бажати. Є там крім фахових жіночих шкіл найріжнороднішого типу і славна школа „Скул оф смартнес", де кожна жінка навчиться використовувати свою особисту привабливість і „Скул оф чарм" (школа принадности), де на писемний курс вписалось до 300.000 учасниць. На тому курсі вчаться жінки всього, починаючи від уміння їсти, аж до вміння вести розмову у товаристві. Оплата за навчання на звичайному такому курсі 12 і пів доляра, на прискореному 25 долярів. Є там школи подружні, так звані „брайд скул". Нема тільки школи духового щастя, найважчого в усіх.

В Шанґаї також заснували цього року школу подружжа, а в Чехах у Празі відкрили передподружню і подружню порадню, де дають поради родинного й домашнього характеру. За кожну пораду беруть оплату. Директором тої порадні є жінка. Ось так є у світі, а ми і звичайної господинської школи, де наші жінки моглиб навчитись порядно вести домашнє господарство — не можемо дочекатись.

6000 віденських гімназисток та учениць інших середніх шкіл узяло на себе обовязок зібрати гроші, щоб підтримати добродійну акцію для беззахисних дівчат, що приїжджають до того міста. Ця акція полягає не на тім, щоб ходити по домах і збирати гроші від установ або багачів, а принцип її такий: Кожна учениця складає щотижня із своїх приватних ощадностей хочби найскромнішу суму, щоб допомогти бідним дівчатам, які через матеріяльні злидні опиняються на вулиці. Істнує у Відні на вул. Ліпфельдер великий захист, де сільські дівчата, приїжджаючи до міста без засобів до життя і без заняття, можуть там провести якийсь час, або йдуть туди, коли тратять заробіток. Давніше перебували там головно дівчата від 16 до 20 літ, тепер є там уже і 14-літні. Матеріяльні обставини приневолюють батьків посилати щораз молодші діти на службу. У такому захисті опікуни дівчат стараються теж підшукати для них відповідне заняття. Учениці з різних гімназій відвідують вряди-годи дівчат із захисту і проводять з ними спільно час на забаві.

СТОРІНКА БЕЗ ПОЛІТИКИ.

Вмер з туги за Воллесом.

Хто знає з катальоґів довжезний спис творів Едґара Воллеса, автора славних кримінальних романів, той мусів нераз дивуватись, як одна людина мала час усе це написати! Досі мало хто знав, що Е. Воллес, як усі багаті та плодовиті письменники, мав особистого секретаря. Звався він Боб Куртіс. Цими днями він помер тихо, як і жив. За життя Воллеса він був його найближчим другом, його невідступною тінню. Вони оба разом придумували сюжети, компонували повісти і працювали. Боб Куртіс жив тією спільною працею, якби слава Воллеса падала і на нього. Коли Воллес чотири роки тому помер, Куртіс занедужав із журби на серце. Він стратив мету життя, осередок праці. У короткому часі він утратив з 91 кіля своєї ваги — 33 кіля!

НЕВІДСТУПНИЙ ДРУГ.

20 літ жили вони разом, розмовляли, писали та грали в шахи. Коли Воллес умирав у Голівуді, Куртіс був єдиний, що сидів при ложі його смерти. Воллес залишив довги. Не було навіть защо заплатити рахунки лікарів і санаторії. А проте Куртіс зумів позичити 350 долярів, щоб купити для свого приятеля бронзову домовину посріблену, щоб у ній перевезти його до Англії.

Довги Воллеса мали свою причину в його пристрасти гри на тоталізаторі при кінських перегонах. Він писав статті до спортової хроніки і в них часто відгадував, які коні виграють. Цей успіх додав йому віру, що коли гратиме сам, то стане міліонером. Куртіс відмовляв його від цих рисків — нічого не помагало; Воллес працював днями і ночами та зароблені гроші ставив на перегони, а навіть заснував бюро посередництва для перегонових ставок.

Після смерти свого приятеля Куртіс збіднів. Записане йому Воллесом майно було фіктивне; довги переростали приходи. Куртіс — людина невичерпаного гумору, попав у меланхолію, почав розмовляти з тінню покійного приятеля. Часто говорив він сам до себе: „Нема нікого у світі, крім мене, який знав би, Едґаре, де у твоїх книжках ти забув покласти протинки“.

Смерть Куртіса з туги за приятелем — доказ, що навіть у такому віці, як наш, бувають люди, які вміють жити серцем і вмирати для приятелів.

Зачарований портрет.

На французькій Ривері живе багата колекціонерка Аліса Пере, яка купила з початку цього року багату збірку старовини від якогось арґентинського збирача. Між меблями, килимами та образами був теж портрет одного голяндського майстра з XVI. віку, що зображував дивного молодця. Історія цього портрету була така, що всі його дотеперішні власники підпадали несамовитому чарові усміху зображеного молодця і деякі навіть заплатили за свою сміливість покупців — смертю.

Перший власник цього образу якийсь аптикар з Лейден описував у свому щоденнику свої таємничі враження, коли дивився на глузливий, а проте ніжний усміх невідомого мужчини на портреті. Коли приходив вечір він мусів вдивлятись годинами в очі портретованого. Він пробував покінчити самогубством, щоб піти за цим таємничим молодцем на другий світ.

Другий власник цього портрету якийсь французький аристократ гине на полюванні з рук приятелів від необачного стрілу. Його жінка хоче портрет спалити, але хтось із служби продає його крадькома і на 100 літ портрет щезає безслідно. По 100 роках його віднаходять в Америці. Власник портрету знаючи про небезпечний його вплив хоче доказати, що вміє йому опертись силою своєї волі, зате його донька закохується в образі так безнадійно, що бачить особу з портрету у своїх маривах і згодом утікає з дому. Її находять кілька тижнів пізніше на дні потоку.

Від того часу власники образу зміняються постійно, а проте сила образу не слабне. Одна американська колекціонерка троїлася перед цим портретом, другий власник портрету тратить через нього свою наречену, третій божеволіє, четвертий перестає працювати і з багача стає жебраком і залишається тільки з тим одним образом. Після його смерти жінка продає образ тому колекціонерові, від якого відкупила його смілива француженка Аліса Пере. Вона стверджує, що головно вечорами не могла опертись маґічному впливові погляду цього портрету і що на неї находили щораз сумніші думки, так, що почала думати про самогубство. Зовсім випадкова вістка від її мами з Парижа, яка занедужала, спонукала її зважитись на рішучий крок — вона спалила портрет і виїхала до Парижа.

Хто буде нести за королем золоті остроги?

Конфлікт Едварда VIII з урядом у звязку з подружніми плянами короля та нестерпне ситуація, яка тепер витворилась, зовсім не припиняють коронаційних заходів. Саме перед кількома днями окремий суд займався ріжними справами звязаними з ріжними привілеями для представників англійської аристократії підчас королівської коронації. Найважнішою справою що нею згаданий суд займався, був спір, кому має припасти велика честь нести в королівськім почоті королівські золоті остроги.

Головним претендентом до цієї почести є льорд Гастінґс. Підчас розправи, перед суддями в багряних плащах лежали розложені звої перґамінів, грамоти, копії історичних документів і т. д.

В суді засідають: норфолькський князь, льорд Кремер, як предсідник і льорд Тенкерпон. Льорд Гастінґс спирає своє право носити за королем остроги на своїм походженню від Еви Маршаль, вдови Віліяма де Брюз. Одначе від Еви Маршаль є ще друга бічна родова лінія. Предтавники цієї лінії також виступають із своїми правами. Спір між обома лініями ведеться вже від кількох століть; тепер знову стає актуальний. Представники обох родів доказували перед королівським судом свої права, виясняли значіння другого подружжя Еви Маршаль, подавали хто в XIII і XIV ст. користувався привілеєм носити королівські остроги і т. д. Остаточно суд признав це почесне право льордові Гастінґсові, одначе кінцеве рішення залежати ме від самого короля. Нажаль він має тепер куди більші клопоти, як спір кому признати право носити за собою золоті остроги.

—o—

Місце охрещення Америки.

Американський уряд рішив купити на власність дім, де вперше промовили слово: Америка. Цей дім є у Франції в містечку Сен Діе у Воґезах.

В 1507 р. значить 15 літ після цього як Колюмб відкрив Америку, гурток учених працював у цім домі над перекладом праць египетського географа Птольомея. До цієї книжки зладили передмову і в ній описували подорожі і досліди що їх поробив у Новому Світі Амеріґо Веспучі італійський подорожник і учасник третьої експедиції Колюмба. Котрийсь із перекладачів запропонував назвати нову сушу Америкою у честь Амеріґа Веспучі, інший нарисував хату і через цілий континент написав слово „Америка“. Після цього книгу і мапу передали друкареві Базенові.

Згадану мапу зберігають ще й до цієї пори в Сен Діе у домі Базена, де міститься тепер аптика. Кілька літ тому прибили на домі пропамятну таблицю, а тепер американці хочуть купити цілий дім і передати його як дарунок на власність міста Сен Діе, щоб зберігти на вічність місце де перший раз охрестили Америку.

Присилайте передплату!

ЩАСТЯ ЧИ НЕЩАСТЯ?

Вдова Кост у Сен Назаре яка виграла в останнім льосуванні франц. державної льотерії 3 міліони франків, звернулася до жандармерії з проханням за поміччю. Від цієї хвилини, коли часописи сповістили про її виграну, пані Кост не має спокійної хвилини і дістає денно десятки ріжних листів. Більшість із тих, що пишуть, виявляють охоту негайно з нею одружитись. Є багато є листів з домаганням грошевого окупу. Їй погрожують, що коли вона не пішле гроші, згинуть її діти. Жандармерія пошукує авторів листів.

Кельнер Люї Шмід з Парижа який виграв у держ. льотерії з 9 своїми приятелями 3 міліони франків став жертвою нещасливого випадку.

Люї Шмідт мріяв завжди про власне авто, і коли виграв гроші, купив собі дорогий, люксовий віз і пустився в дорогу. По дорозі до Швайцарії, близько Мілюзи Шмід наїхав цілим розгоном на вантажне авто. Шміда відставили в безнадійному стані до лічниці. Лікарі не мають надії врятувати йому життя.

Оттак виглядає щастя тих, що їм завидують цього щастя міліони людей.

—o—

ЩЕ ПРО БРУНЕТОК І БЛЬОНДИНОК.

Директор великого крамарського магазину в Ню-Йорку Мітчель перевів цікавий експеримент. Два місяці наглядав він незамітно за всіма тими, що продавали в магазині, щоб простежити, як вони працюють, як поводяться з покупцями і як орієнтуються та дають собі раду у деяких ситуаціях. Всі свої помічення записував Мітчель до окремого записника та поробив відповідні підсумки. Кращими крамарками виявились брунетки невисокого росту. Вони виявили більший талант у вмілій поведінці з покупцями, найбільшу видатність праці і орієнтацію. Зате бльондинки у всіх тих прикметах уступали брюнеткам. Також висота грає деяку ролю. Панни низького росту є кращими крамарками, як бльондинки.

СМЕРТЬ ВІД МЕТЕОРА.

В Бенґазі в північній Америці трапилася недавно небуденна подія, що схвилювала всіх мешканців. Син одного арабського шейка мав одружитись з дівчиною чужого племени. Підчас весілля вбив його метеор величини [illegible]. Ця подія глибоко вразила весільних гостей, які вважали цю смерть карою Аллаха за те, що син шейка хотів женитись із дівчиною чужого племени.

НАЙСИЛЬНІШИЙ КРИК У СВІТІ.

Американська театральна артистка Іванна Валь обезпечила у відомім англійськім обезпеченевім товаристві Льойд свій крик на суму 25.000 долярів. В Америці відома Іванна Валь з „найліпшого крику у світі“. Цей крик отворив їй вступ до театру. Своє крикливе „майно“ забезпечила вона тому, що лікарі горлових недуг перестерігали її, що дуже легко може стратити свій сильний голос при запаленню горла.

— Любов власного народу засвідчимо найкраще висилкою „Дару Просвіті“ в місяці грудні.

ДИВОГЛЯДИ.

ВЕСІЛЛЯ НА КАРУЗЕЛІ.

Власник карузелі Едвард Валь, який літом до Ню Йорку на гостинні виступи, видумав замечательний оригінальний спосіб притягнути якнайбільше гостей до своєї карузелі. Він намовив свою суджену панну Анну Ванамакер узяти шлюб на карузелі. Відповідний урядовець тих погодився радо відбути весільні формальности на карузелі. Молоде подружжя сіло на двох дерев'яних кониках побіч себе, а урядовець сів на свині перед ними. При оваціях цікавих відчитав урядовець відповідну шлюбну формулу і молодята заявили свою згоду та підійшли до свинки і підписали шлюбний протокол. Підчас цієї церемонії каруселя стояла на місці. Щойно по шлюбі пустили її в рух і молода пара відбула свою першу пошлюбну подорож, що складалася із 10 рунд карузелі. Опісля молода пішла до каси продавати білети а пан молодий пустив у рух карузелю. До пізного вечору був при карузелі величезний натовп, бо всі хотіли їхати на карузелі, де відбувався недавно шлюб, а з окрема страшні бої зводили за місце на деревляних кониках і свинці де сиділи молодята і урядовець цивільного уряду.

Абдикація анґлійського короля.

ДРАМАТИЧНА НАРАДА КОРОЛІВСЬКОЇ РОДИНИ. — СХВИЛЮВАННЯ У ЛЬОНДОНІ. — СИЛЬНІ ВІДДІЛИ ПОЛІЦІЇ ОКРУЖИЛИ ПАРЛЯМЕНТ.

ЛЬОНДОН, 10. 12. ПАТ. Льондонська преса пише, що ще нині слід сподіватися абдикації короля, бо король не змінив своєї постанови одружитись з п. Сімпсон. **Тому то абдикацію вважають єдиним виходом з положення. Про рішення короля повідомить ще нині прем. Болдуін палату громад, а льорд Галіфакс палату льордів.**

Загально переконані, що король рішився уступити по нараді королівської родини, яка відбулася вчора від год. 2. до 4.ої пополудні у т. зв. „Рояль Льодж“, резиденції князя Йорку, положеній у парку Віндсор. На нараду прибула мати короля Мері, кн. Йорку, кн. Кенту, кн. Глостер, кн. Мері і гр. Атльон.

Король Едвард VIII. неспостережено вийшов тайним входом з Форт Бельведер і самоходом приїхав приватною дорогою королівського парку Віндсор до Рояль Льодж. **Нарада королівської родини мала дуже драматичний характер і на цій нараді король рішився уступити.** Мати короля Мері відограла без сумніву велику ролю в цьому рішенні короля, бо дальше її відкладання — як усі запевняють — мало би фатальні наслідки для цілої Англії.

ЛЬОНДОН, 10. 12. ПАТ. Нині перед год. 10. рано приїхали до Форт Бельведер кн. Йорку, кн. Глостеру і кн. Кенту, де король відбуває з братами дальшу нараду.

ЛЬОНДОН, 10. 12. ПАТ. Міністр внутрішніх справ сер Джон Саймон прибув в год. 10.35 на Давнінґ Стріт, де відбув нараду з прем. Болдуїном. Опісля в год. 10.50 прибув міністр доміній Мекдональд і теж нараджувався з премієром 50 хвилин.

ЗЛАДЖУЮТЬ ДОКУМЕНТ ПРО АБДИКАЦІЮ.

ЛЬОНДОН, 10. 12. ПАТ. Генеральний прокуратор кн. Корнвалії сер Монктон і сер. Е. Пікок приїхали з Форт Бельведер в год. 11.15 до палати Бекінґгем у Льондоні. Незадовго в Давнінг Стріт вислали теку з документами. Незабаром після того до помешкання премієра прибули Монктон і Пікок. По заяві прем. Болдуіна про абдикацію короля парламент відложив хвилево свої наради і вечором ухвалить спеціяльний закон про абдикацію ще нині, який внесе уряд.

ЛЬОНДОН, 10 12. ПАТ. Прем. Болдуін зложить заяву у палаті громад в год. 15.30 пополудні.

Райтер стверджує, що **положення напружене. Сильні поліційні відділи сконцентровано в околиці парляменту на випадок, якби біля палати громад почалися збирати маси народу. Недалеко Давнінґ Стріт збираються юрби цікавих. У цілій Вестмінстерській дільниці змінено поліційні відділи. Підчас промови прем. Болдуіна у парляменті поліційні відділи будуть подвоєні. Резиденцію кн. Йорку, перед якою стоять теж змінені відділи поліції, відвідали нині численні представники політичного світа.**

ЛЬОНДОН, 10. 12. ПАТ. Райтер повідомляє: КОРОЛЬ АБДИКУВАВ. РІШИВСЯ ЗРЕЧИСЯ ПРЕСТОЛУ. НА ПРЕСТІЛ ВСТУПАЄ КН. ЙОРКУ.

Памятаймо, що місяць грудень є місяцем „Просвіти“. Спішім з жертвами на „Дар Просвіті“!

В обороні рідної землі.

МАНІФЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ В ЗАЛІЩИКАХ.

25. листопада ц. р. відбулося заходом ПНК маніфестаційне віче в Заліщиках під проводом **б. сенатора Василя Бараника з рефератом посла д-ра Степана Барана** про земельні закони, дотеперішню земельну політику польського уряду на українських землях та про проєкт закону міністра Понятовського, що грозить виласненням усім українським набувцям, які купили землю від польських кольоністів. На внесок предсідника віча, у якому взяли участь представники громад заліщицької судової округи, ухвалено одноголосно відомі резолюції в земельних справах і протест проти проєкту мін. Понятовського.

ВЕЛИКЕ ВІЧЕ В БОРЩЕВІ.

Заходом ПНК в Борщеві відбулося в понеділок 7. грудня ц. р. в Борщеві велике віче при участи понад 1.000 селян з усіх громад Борщівщини з рефератом посла д-ра **Степана Барана** про земельні справи.

Віче отворив відповідною промовою **дир. Петро Гораль** і на його внесок покликано до президії віча **о. Деревянка**, пароха зі Скали над Збручем і кількох селян. Після реферату пос. д-ра Барана переведено дискусію, у якій промовці домагалися, щоб Українська Парляментарна Репрезентація зробила все можливе в обороні рідної землі. На внесок дир. Гораля ухвалено резолюції в земельних справах, протест проти знаного вже у наших селах проєкту мін. Понятовського та окремо ще признання для У.П.Р. за її дотеперішні заходи і працю в обороні рідної землі і прав українського народу. Віче закінчено відспіванням нац. гимну.

Сензаційна ревеляція у політичному світі.

ПРЕМ. БЛЮМ ЗОБОВЯЗАВСЯ ДОСТАВЛЯТИ ЗБРОЮ ЕСПАНСЬКИМ КОМУНІСТАМ.

РИМ, 10. 12. ПАТ. Стефані повідомляє: „Месаджеро“ оголосив нині сензаційний документ про зобовязання французького прем. Блюма доставляти зброю еспанським комуністам. Є це лист з 25. липня еспанського амбасадора в Парижі Фернандо де Льос Ріос до тодішнього шефа мадридського уряду Хіраля. Еспанський амбасадор подав у цьому листі подрібно звіт з нічної наради у прем. Блюма при участи 4 найбільше впливових міністрів. Друга тайна нарада відбулася у мін. Кота. Прем. Леґрен, затривожений тими нарадами, скликав з поспіхом раду міністрів, яка рішила, щоб уряд не піддержував урядово Еспанії, але уповажнила приватних промисловців продавати червоній Еспанії воєнний матеріял.

„Змова міжнародного жидівства проти націонал-соціялізму“.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА НЕВДОВОЛЕНА ПРОЦЕСОМ ФРАНКФУРТЕРА.

Вчора пополудні почався перед судом швайцарського кантону Гравбінден **процес проти югославянського жида Франкфуртера, що у лютому н. р. вбив у Давосі провідника швайцарських націонал-соціялістів Густльофа.**

Обговорюючи хід процесу „Націоналістіше Корреспонденц“ висловлює невдоволення, що прокуратор важадав не найвищої кари, лише 18-літньої вязниці. Такий самий заміт висуває „Берлінер Льокаль-Анцайґер“, який крім того атакує психіятра д-ра Єгера, що узнав Франкфуртера не зовсім відповідальним. Це — твердить „Льокаль-Анцайґер“ — не наукова експертиза, лише провокація Німеччини.

Франкфуртер намагається доказати, що він убив Ґустльофа самочинно, без порозуміння з кимнебудь. Навпаки нім. преса добачує в атентаті змови міжнародного жидівства проти нім. націонал-соціялізму.

ШВАЙЦАРСЬКЕ ВИЯСНЕННЯ.

Швайцарська Телеґр. Агенція спростовує заміти преси щодо процедури, застосованої у процесі Франкфуртера. Вона вияснює, що та справа не входить у компетенцію ніякого з двох федеральних судів лише до кантонального суду Гравбіндену, бо на території того кантону лежить Давос. Кожний кантон має власне законодавство.

Агенція спростовує також поголоски про оборонця Франкфуртера, д-ра Курті; є це один з найліпших адвокатів Ціріху.

Запотребування на робітників у Франції.

Міністр праці повідомив усі французькі уряди посередництва праці, що з огляду на 40-годинний тиждень праці в копальнях заліза у східній Франції бракує рук до праці; 6 до 7.000 безробітних найде там заробіток.

БУДЖЕТОВА ДИСКУСІЯ.

Нині починається в палаті послів дискусія над буджетом на 1937. рік. Сподіються ,що вона перейде спокійно з огляду на порозуміння між комуністами й урядом.

КОМУНІСТИ РІШИЛИ ДАТИ УРЯДОВІ ПІДТРИМКУ „БЕЗ ЗАСТЕРЕЖЕНЬ“.

Торез заявив, що навіть в еспанській справі вони можуть дійти до порозуміння.

Цей зворот становища франц. комуністів без сумніву подиктований з Москви, яка останніми днями змінила тактику в есп. справі.

ДАЙТЕ ДОКАЗ, ЩО ПАМЯТАЄТЕ ПРО ІНВАЛІДІВ У.Г.А.!

На еспанських фронтах.

Головна кватира нац. військ повідомляє, що 5 дивізія перемогла у протинаступі червоних під Анцегою, 7. дивізія веде дрібні бої у Сієррі. Ген. Кейпо де Ляно заперечує вістки про перемоги червоних — на ділі на фронтах був повний застій. Червоні літаки намагалися атакувати етапи нац. військ, але без успіху. Також Авас повідомляє, що під Брунетте (20 км. на захід від Мадриду) нац. війська відбили несподіваний наступ червоних.

З відчитової салі.

Доцент д-р В. Кубійович: Українці в Польщі на основі останнього перепису населення. Відчит у Т-ві Наук. Викладів ім. П. Могили, 7. XII.

З недавнього перепису населення в Польщі виходилоб, що у польській державі живе коло 4,300.0000 українців. Коли візьмемо під увагу віроісповідні дані, дістанемо більш вірогостойну цифру 5,850.000 душ. Найважче означити українську етнографічну межу на Поліссі, де з мовного погляду українську територію відділює від білоруської широка смуга мішаних говорів і де під політичним оглядом населення мало свідоме та називає себе „тутешніми“. Як виходило би з останньої російської конскрипції та з двох польських, українсько-білоруська границя хитається і від 1921 до 1936 поважно пересунулась на північ. Навіть у більському повіті, що його українські кола здебільша зараховують до білоруської території, найшлося 2.000 осіб, що записали себе як українці.

Коли йде про неукраїнське населення, то перш за все кидається в очі сильне зменшення відсотка жидів, зокрема по селах; є це процес нездорової урбанізації, питомий для жидів Східної Европи. Зате помітно збільшився на наших землях відсоток польського населення, коштом не лише жидівського, але й українського; ця надвишка переходить у деяких околицях 10 прц.

У Галичині помітна сильна урбанізація українців, зате на північно-західних землях відсоток православних по містах маліє.

Які причини тих змін? 1) Природний приріст українського населення у північно-західних землях найбільший в Европі, в Галичині він середній, такий самий, як і польського. У Галичині приріст ненормальний: сильний у бідних гірських повітах, слабий у богатій Тернопільщині. Вже й наша нація загрожена штучним обмежуванням уродин, що серед української інтеліґенції виступає сильніше, як серед польської. 2) Еміграція зменшилася, все таки чимало українців виїздить за кордон; на їхне місце напливають поляки, дарма, що на польських землях лекше за заробіток (Ґдиня, Шлеськ), ніж на наших. 3) Правдоподібно коло 40.000 українців змінило обряд.

Українці мають сильну більшість у двох смугах: північній — волинсько-поліській та південній — карпатській. Зате в середній смузі, від Сяну по Збруч, відсоток українців маліє, зокрема над Збручем. Найбільше зростають поляки в Тернопільщині, де маліє природний приріст і відкіля відпливає найбільше українського елементу.

М-Р СТЕФАН ГРАБЕЦ: Гуцульщина у світлі останніх дослідів. Саля семинара польської мови У. Я. К. у Львові, 4. XII.

Відчитові, що відбувся заходом Акад. Словянського Товариства, прислухувалося досить багато слухачів. Після перших вступних заввал прелеґента можна було сподіватися, що його насвітлення проблеми Гуцульщини буде інше, як у усіх, що від якогось часу дуже ревно цікавлять ся Гуцульщиною, Поліссям...

Та сталося інакше. П. С. Грабец, реферуючи дві найновіші польські книжки про Гуцульщину, Вінценца й Оссендовського, поза ствердженням, що обидві праці в більшій або меншій мірі видеалізовані, нічого суттєвого у них не опрокинув, ані не скоригував. А того, гадаємо, можна вимагати в імя правди від асистента при катедрі словянської фільольоґії, навіть тоді, коли його вислало „Товариство Приятелів Гуцульщини" досліджувати гуцульський діялект.

Коли взяти під увагу також зміст тієї частини реферату, в якому м-р С. Грабец ділився зі слухачами своїми власними враженнями, то мусимо ствердити, що ендецько-курієркові „наукові" погляди на Гуцульщину закорінені теж глибоко й у душах „безпартійних" науковців. Прелеґент кілька разів звертав у рефераті увагу, що „гуцульське племя" є, мовляв, незвичайно льояльне, вороже ставиться до „руху україньскего" і вважає себе „тільки гуцулами, верховинцями чи руснаками"... а ніколи українцями (!).

У дискусії забрав голос м. ін. д-р П. Контни. Його критичні завваги, в дечому також односторонні, були повні іронії під адресою всіх тих, що — згідно з висловом критика — зібравши ріжні вістки і „дані" від панів старостів, постерунковик та війтів, уважають „святим" обовязком написати „наукову" працю про Гуцульщину. На його думку зпоміж тих багатьох-багатьох казок, що вже існують про Гуцульщину, найкращою буде казка — правда. Та покищо навіть польська наука не має відваги сказати собі правди в очі. Д-р Контни вважає, що це явище дуже шкідливе і то у великій мірі для сторони польської.

Усім нашим давнім Передплатникам та всім тим, які дістають це число як показове — пересилаємо у цьому числі чеки на вирівнання передплати. Просимо тямити ласкаво стару засаду: не досить читати газету — треба ще й за неї заплатити! Просимо признати нам, що від 1-го грудня „Діло" за ту саму ціну — більше, краще та має багато більші видатки: на папір, друк, редакційний склад, закордонну інформаційну службу! Звідки на все це взяти гроші?!

„Діло" втримується виключно з передплати — і передплатники „Діла" мусять тямити це та своєю точністю у приснилці передплати мусять підтримати свій найстарший щоденник, свого найвірнішого приятеля у всіх радощах і смутках!

Усіх Ш. Адресатів, яким посилаємо показове число „Діла" — просимо рішитися передплатити наш часопис і вислати залученим чеком бодай одномісячну передплату!

Зі судової салі.

ВІЗНАННЯ ПІДСУДНИХ У САМБІРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ.

В середу і четвер до полудня візнавало 38-ох підсудних у самбірському процесі на всіх 45, бо справи двох підсудних жінок вилучили з цього процесу. Всі підсудні заперечили свою вину і відкликали свої слідчі візнання кажучи, що до двора в Острові Тулиголовськім пішли з цікавости або за намовою інших.

—o—

Еміґраційні справи.

ВІЗИ ДО УРУҐВАЮ.

Справа припинення віз до Уруґваю вже виясьнена. Візи стануть видавати в хвилиною настановлення в Польщі етатового консуля, бо, згідно з виданим декретом про вїзд чужинців на територію Уруґваю, дозволи на вїзд можуть давати лиш етатові консулі, до компетенції котрих належить отверджувати, що той, який старається за візу, не належить — по думці уруґвайського закону — до революційної організації.

Тепер можна дістати візу до Уруґваю за згодою міністерства закордонних справ Уруґваю на основі індивідуальних заходів за дозволом, роблених свояками, що живуть у тому краю.

—o—

Українським священникам не вільно адресувати листів до староства по українськи!

Starostwo powiatowe Żółkiewskie.
Nr. K. 1/29/36.

Żółkiew, dnia 30. listopada 1936 r.

Sprawa korespondowania urzędów stanu cywilnego z władzami państwowymi w języku niepaństwowym.

Do
wszystkich Wielebnych Księży Proboszczów
gr. kat. obrz.
(do rąk własnych)
jako załatwiających sprawy stanu cywilnego
w powiecie Żółkiewskim.

Przypominając moje wyjaśnienia, zawarte w okólnym piśmie z dnia 31. VIII. 1934 r. L. A.W. 1/65/34. w sprawie korespondencji Urzędów Stanu cywilnego z Władzami państwowymi w języku niepaństwowym, zwracam uwagę wszystkim Wielebnym Księżom Proboszczom — wobec ciągle zdarzających się wypadków adresowania kopert do Urzędów i Sądów w sprawach metrykalnych w języku niepaństwowym. — że kopertę wraz z adresem uważa się za część korespondencji z Urzędami Państwowymi i wobec tego adres winien być sporządzony w języku państwowym, jakim, według art. 1. ustawy z dnia 31. VII. 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 73 poz. 724) jest język polski.

Starosta powiatowy: (Jan Emeryk).

—o—

28-ий раз зірвали переговори.

ЧИ ДІЙДЕ ДО КОНФЛІКТУ МІЖ ЯПОНІЄЮ І КИТАЄМ?

ТОКІО, 10. 12. ПАТ. Міністерство закордонних справ оголосило комунікат у справі переговорів з Нанкіном, які вже зірвано з черги 28-ий раз та зясовує становище Японії після зірвання переговорів. Комунікат підкреслює, що Японія вповні піддержує свої домагання у справі щодо китайсько-японської співпраці у справі поборювання комунізму та признання Нанкіном спеціяльного режіму для Північного Китаю. Японія підожде на відповідний момент, щоби знову на... сти переговори. **А покищо видасть розпорядок про охорону життя і майна японців у Китаю.** Вкінці комунікат підкреслює, що китайсько-монгольський конфлікт уважає внутрішньою справою Китаю, яка не торкається Японії

—o—

НОВИНКИ.

— ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

— ПОДАЄМО ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, що всякі оповістки: про загальні збори, концерти, відчити, товариські сходини, посмертні згадки та вістки особистого характеру містимемо тільки за оплатою. — Адміністрація „Діла".

— **Абітурієнти Української Гімназії в Перемишлі** на своїм 25-літнім зїзді, що відбувся 8. грудня ц. р. в Перемишлі, упросили Вп. Директора Гімназії Степана Шаха, щоби приняв на себе організацію відсвяткування 50-ліття оснування Української Гімназії в Перемишлі, яке припадає вже в 1937 р.

— **Реферат** на тему „Чуда Будня" виголосить Д-р Маркіян Дзерович в суботу 12. грудня 1936 р. в год. 19. в домівці Марійського Товариства Пань, Львів, вул. Руська ч. 10. Вступ за добровільними датками на цілі Харитативної Секції Марійської Дружини Студенток. 3236

— **Українські пісні в радіо.** Польська радіостація надасть в пятницю, 11. ц. м. в год. 15.35—15.55 українські пісні у виконанні хору школи ім. Шашкевича у Львові.

— **Стрий і околиця, позір!** Вистава „Наталки Полтавки" з виконавцями львівської премієри, яку були відкликали на початку ц. м. з огляду на смерть бл. п. Я. Кривіцького, відбудеться в Стрию у вівторок 15-го ц. м. в салі Нар. Дому.

— **Загальні збори т-ва „Будучність"** у Львові відбудуться в неділю, 13. ц. м. в жовтій салі Народного Дому. Початок пів до 7. веч.

— **Львівська філія Т-ва Прихильників Астрономії** повідомляє, що в суботу, 12. ц. м., в год. 18. вечором в салі Геольогічного Інституту львівського університету при вул. Длуґоша 8. відбудеться дискусійне зібрання, на якому д-р Іван Мерґенталер, ст. асистент обсерваторії астрономії виголосить відчит п. з. „Рембрандт і зорі" зі світлинами. Вступ вільний. Гостям раді.

— **В Українськім Науковім Інституті в Берліні** відбудеться в пятницю, 11. ц. м. виклад доц. д-ра Б. Крупницького на тему: Неопублікована кореспонденція гетьмана Пилипа Орлика у стокгольмському державному архіві.

— **З українського видавничого руху.** Довідуємося, що наслідком непорозумінь і розходжень між членами редакції тижневика „Голос Нації" пп. Ж. Процишином і Бойдуником видавництво „Г. Н." на якийсь час припинило свою появу. — Черновецький тижневик „Самостійність", що буцімто перестав був виходити через заборону румунської влади, виходить правильно далі.

— **Вияснення.** У звязку зі звітом з реферату п. І. Юріева про „Зимовий похід" („Діло", ч. 276) референт просить нас зазначити, що прізвище Галкина, згаданого в цьому рефераті, не має нічого спільного з особою ґенерал-полковника Олекси Галкина, б. військового міністра УНР і для української справи дуже заслуженого.

— **Нові людові доми і костели у Сх. Галичині.** Часопис „Всхуд" приносить цілу низку вісток про дальшу польонізаторську акцію у Сх. Галичині при помочі людових домів, костелів і каплиць. Дуже успішну акцію повели будівельні комітети у зборівському повіті, де викінчено і віддано до вжитку чотири людові доми у Волчківцях, Млинівцях, Присівцях і Білокерниці, а витягнено мури і покрито дахом людові доми в Товстолугах і Гукалівцях. Одночасно будують костели в Реневі, Ярчівцях, Жабині, Кудинівцях, Конопниці, Чистопадах, Серетці і Ратищах. В останньому часі посвячено людові доми в Старих Бродах брідського повіту, в осаді Янівці пов. Борщів, в Королівці пов. Теребовля, в Лагодові пов. Перемишляни та у Скоморохах і Маріївці тернопільського повіту.

— **Оплата за інжинірські іспити.** Міністерство освіти встановило іспитову таксу при осягненні титулу інжиніра у висоті 100 зол., а на державний скарб окремо 50 зол. У випадках, що заслугують на увагу, виділова рада може ті оплати обнизити або зовсім від них звільнити.

— **Протест польських адвокатів.** У звязку з останніми зборами львівської адвокатської палати кільканацять адвокатів поляків, невдоволених вибором лише кількох поляків до адвокатської ради у Львові, вислало до адвокатської ради письмо з протестом проти дотеперішньої практики з поділом мандатів і зголосили своє виступлення. Для пояснення слід додати, що адвокати поляки домагалися від дотеперішньої ради адвокатської палати, в якій мають більшість адвокати жиди, половини мандатів для поляків. одначе стрінулися з відмовою.

— **Помер волинський віцевоєвода.** До Варшави приїхав у службових справах виленський віцевоєвода (б. тернопільський воєвода) Ґинтовт-Дзевалтовський. Після полагодження справ у міністерстві внутрішніх справ, віцевоєвода подався до льокалю Фонду Праці і підчас конференції з директором Ф. П. помер наглo на удар серця.

УКРАЇНЦІ! КУПУЙТЕ ТОВАР ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРЕСІ.

— **Фальсифікати 50 золотівок.** В останніх днях появився фальсифікат 50-золотівки з датою 1. вересня 1929. р. тип III., виконаний вдатно на звичайнім, мягкім, сіткованім папері. Папір правдивих банкнотів є штивний і рипсований. Водяний знак з рисунком короля Баторія, числом „50" і скороченням „зл." є слабший ніж на оригіналі, але підроблений дуже добре. Всі рисунки на передній і відворотній стороні є менше виразні, ніж на оригіналі. Зате менше гостро відбиті орнаменти на селедінових рамках обох боків. Усі ...

писи доволі слабі, підписи на передній сторінці фальсифікату ясніші ніж в оригіналі. Числа фальсифкатів ясніші, а їх розміщення не є рівномірне. Характеристичною прикметою фальсифікату є довжина рисунку по обох сторонах на 131 мм., підчас коли на оригіналі лише на 127 мм. Тому білий пасочок з водними знаками вужчий ніж на оригіналі. Фальсифікат 50-золотівок важко пізнати на перший погляд.

— **Засудили б. військового урядовця.** Перед карним трибуналом у Львові відбулася розправа проти Мечислава Керницького, б. контрактового військового урядовця, що спроневірив 4.331 зол. Зловживань допустився при вплачуванні складок до суспільної обезпечальні, фальшаючи на чекових складанках цифри, а також фальшував касові, до яких вписував більші видатки, а гроші присвоював собі. Керницького засудили на рік вязниці.

— **Спроневірення на почті.** Перед карним трибуналом у Львові станула 24-літня Ванда Горнер, що як управителька почтової аґенції в Соколівці присвоїла собі 1.943 зол., причому сфальшувала підписи адресатів.

— **Львівська хроніка.** За спроневірення 2.718 зол. на шкоду свого хлібодавця засуджено 22-літнього Самійла Коха на 10 місяців вязниці. — Робітника Йосифа Ленюка засуджено на 8 місяців вязниці за те, що в часі квітневих заворушень кинув камінем на поліцію.

— **За богохульство.** Окружний суд у Сяноці засудив на 7 місяців вязниці Соломона Горника з Турянська, що прилюдно висміював християнську релігію і допустився богохульства.

— **Напад на приходство.** На дім лат. пароха в Радзівіці блонського повіту, кс. Антона Зеліського напали в ночі озброєні бандити і виломивши двері, зажадали від нього грошей. Один із напасників освітлив його електричною ліхтаркою і стрілив до нього з револьвера, ранячи в ногу. Відстрілюючись кс. З. сховався за двері і там дістав ще один постріл у шию. Вкінці бандити, сполошені голосами сусідів, що бігли на поміч, утікли крізь вікно. Тяжко раненого священника відставили до варшавського шпиталю, а за бандитами шукає поліція.

— **Із статистики Волині.** На основі статистичних обчислень населення дубенського повіту складалось у дні 1. січня ц. р. із 239.855 осіб, із цього 167.365 українців, 35.760 поляків, 18.090 жидів, 11.845 чехів, 2.850 німців і 3.945 інших. В останніх 15 роках число українців побільшилось на 44.521 людей, поляків на 4.494, жидів на 6.221 і т. д. У містах число українців зменшилось. Українські міщани з Дубна і Радивилова перемінились на росіян або поляків. — Горохівський повіт мав 1. січня ц. р. 128.955 мешканців, із цього 88.250 українців, 22.220 поляків, 10.370 жидів, 5.100 німців, 3.035 інших. Майже всі православні задеклярували себе українцями. За останніх 15 років українське населення побільшилось на 25.734 осіб, поляки на 4.828, жиди на 2.314, разом на 37.324 людей. Значне збільшення поляків помічається на селах, що свідчить про приплив осадників і кольоністів.

— **Журналістична спортова нагорода.** Державний уряд фізичного виховання і військового приспосіблення у Варшаві в конкурсі на найвизначнішого спортового публіциста призна нагороду 2.000 зол. для проф. Рудольфа Вацка зі Львова. Нагороджений працює в цій ділянці від 1912 р.

— **Масові ревізії серед білорусів у Вильні.** У Вильні перевела тайна і мундурова поліція масові ревізії у білоруських установах і в багатьох білоруських діячів, м. ін. в редактора „Wiadomości Białoruskich“, і „Chryścijanskaja Dumka“. Шукали —як повідомляє „Беларусская Крыніца“ з 6. ц. м. — „за зброєю, мініцією та вибуховими матеріялами“. Слідчий суддя повідомив заінтересовані установи й особи, що ревізію „w celu odnalezienia materjalu kompromitującego“ затвердив

— **Трагічна любов.** В Бидгощі в одній з тамошніх каварень 42-літній ротмістр Богдан Раст із Вильна застрілився в товаристві панни П., з якою довший час водився, хоча мав жінку і двоє дітей. Причиною самогубства був спротив родичів панни П., щоби вона вийшла за нього замуж.

— **Ліцитація скарбів б. абісинського цісаря** Гайле Селясіє має відбутися 21. ц. м. в Льондоні. Скарб складається переважно із срібних сервісів і ваз.

— **Ріжні вістки.** В Моравії появилися чеські банкноти зі свастикою. Поліція шукає за фальсифікаторами, яких надіються знайти між німцями. — На терені колхозу Деревня в серадській окрузі впав величезний метеор, якого гук чули на кількадесять км.

—o—

З опери.

БОРИС ГОДУНОВ.

Не даром „Бориса Годунова“ вважають одним з трьох-чотирьох найкращих, найбільш вартісних творів оперової літератури: стільки в нім безпосередньої, стихійної сили виразу, стільки щирости, свіжости й оригінальности. Написаний з кінцем 60-их років мин. століття, остаточно перероблений на початку 70-их, довгий час „Борис Годунов“ не тільки не зазнав належного успіху і слави, але навіть не скоро дочекався вистав. Все в ньому було надто сміливе, незвичне, неподібне до тодішніх „репертуарних“ опер; і надто реалістичне, місцями знову надто символічне лібретто (сцени з божевільним), і музика, така далека від „Життя за царя“ або „Руслана і Людмили“ Глінки з одної сторони та Рубінштайновських „Демонів“, „Неронів“ і т. д. з другої — і врешті навіть інструментація опери була не під смак тодішнім інтендантам царських театрів. І треба було аж основної переробки цілого твору та його інструментації Римським-Корсаковим і заціквлення Шаляпіна головною партією, щоб „Борис Годунов“ здобув собі не тільки право громадянства на російських сценах, але й став передовою, показовою виставою їх репертуару; і треба було памятної вистави у Дрездені на початку 20-их років, отже ледви 15 літ тому, щоб „Бориса Годунова“ відкрила й Европа. І за цих 15 літ „Борис Годунов“ — оригінальний, такий, як його написав ґеніяльний Мусорґський, отже „чистий“, неперероблений Римським-Корсаковим — став твором, що про нього кожний музика говорить з найбільшою любовю, з найвищою пошаною і гордістю.

У Львові „Борис“ ішов у редакції Римського, отже сильно скороченій, без сцен музично саме найцікавіших (дві) Новодівичого манастиря, сцена у Марини, сцена „під кромами“). Вистава була одною з найудатніших з усіх „стаджіоне“. Відчували всі, що вона близька серцю як режисерові (**Улуханов**), якого дбайливу руку слідно було у всіх подробицях, так і диригентові (**Берляєв**), який знаменито рівноважив орхестру і сцену. Акторський склад на вповні пристойному, інколи й на високому рівні. Це останнє відноситься в першу чергу до виконавця титулової ролі, **Враги**. І голосово, і сценічно він дав першорядну креацію. Побіч нього добра **Реслер-Стоковська** (Марина), якої великий, гарний голос дає сподівання на знамениту Амнеріс; дуже добрий **Беллевич** (Димітрій). Цілком на місці в дуже складній партії Варлаама **Поліщук**, якому слід тільки багато, багато попрацювати над дикцією; набагато причуд свобідна в рухах і в співі дебютантка в партії Царевича **Шехтерівна**. (Не даром обоє останні — зі школи знаменитої Улуханової).

Ар.

✝ Посмертні згадки.

Анна з Сембратовичів Вітошинська, померла в Коломиї дня 2. XII. Покійна, вдова по шкільнім інспекторі, уроджена в Дубецьку 1880 р., була донькою тамошнього пароха, Александра Сембратовича. Від молодих літ разом зі своїм братом Романом Сембратовичем, знаним журналістом, брала живу участь в суспільно культурному житті українського народу. Підчас світової війни несла успішну моральну та матеріяльну поміч Січовим Стрільцям. Була дійсним членом багатьох українських товариств і установ та щиро жертвувала на гуманітарні та культурні цілі. Похоронена в Коломиї біля свого мужа бл. п. Володимира Вітошинського.

Вічна Їй Память!

Ольга Грабец і Інж. Евг. Грабец.

Дописи.

ДЕЛЯТИНЩИНА.

З кооперативного життя Делятинщини. Заходом і за ініціятивою організаційного кооперативного осередка в Делятині засновано в поблизькій громаді Луг споживчу кооперативу. Громада Луг віддалена від Делятина лиш 4—5 км., адміністраційно належить до збірної громади Яремче. Положена в одній з найкращих гірських ярів долини Пруту, над рвучим гірським потоком Перемисвою. Мешканці громади Луг — це переважно малоземельні селяни, які, обробивши свої поля, знаходять працю в державних і громадських лісах. Дотепер у цій такій гарній, але мало відомій околиці розложилося 300 сільських господарств. Лагідне гірське підсоння сприяло буйному розвиткові овочевих садів, а квітучі луги розвоєві пасічництва. Громада встигла вже вибудувати власну школу, громадські будинки і нову церкву, яку майже в цілости в середині вирізьбив місцевий різьбар Турчиняк. Сама громада багата, має гарні громадські ліси і в останніх роках відкупила від жидів дві полонини; тимсамим дала змогу місцевому населенню за невеличкою оплатою випасати худобу. Новим здобутком громади Луг є новооснована кооператива. Дня 6. ц. м. в год. 1-ій попол. відбулися загальні збори членів основників. Збори відкрив короткою промовою делегат організаційного осередка з Делятина дир. Евстахій Бехметюк, предсідником зборів вибрано п. Василя Вервегу. З черги делегат організаційного осередка мґр В. Небелюк висував зборам теперішнє економічне положення українського народу на тлі політичних і економічних відносин у цілому світі. В члени новооснованої кооперативи вписалося 80 осіб. Слід відмітити, що ще до загальних зборів зібрано на уділи квоту 500 зол., які приміщено в Українбанку в Делятині. По відчитанні статуту кооперативи вибрано надзірну раду з Василем Савчуком с. Йосипа у проводі. Свою діяльність кооператива розпочинає з новим роком.

СКАЛАТЩИНА.

Святочне закінчення праці у Хліборобськім Вишколі Молоді відбулося в таких селах: в Колодіївці 1. м. м., у Старім Скалаті 4. п. м., в Городниці 6. п. м., у Вікні 29. м. м. У програму святочного закінчення входили вистави господарських продуктів, реферати, що їх виголосили учасники Х. В. М., представники місцевих кружків С. Г. та пов. агроном. Крім цього в двох селах були виступи хорів і декламації, а в Вікні й Качанівці теж аматорські вистави. На всіх тих святах ведено іспит учасників Х. В. М. Цього року відбувалася праця у Х. В. М. в 10 селах, з того лише в одн́ім селі не переведено праці до кінця. З початком грудня заангажувала філія С. Г. в Скалаті окремого інструктора до Х. В. М. При більшім зацікавленні старшого громадянства, головно інтелігентних одиниць, можна буде по селах працю Х. В. М. значно поширити і тимсамим зробити корисну роботу не лише під оглядом господарським, але також під оглядом загально-національним.

Свято Базару у Старім Скалаті відбулося 29. м. м. заходами місцевої читальні „Просвіта“. У програму ввійшли: вступне слово мґра П. Романюка, змістовний реферат Я. Будника, хорові точки і декламації. Інші села повинні також уладжувати в себе подібні свята і ними розбуджувати національну свідомість ширшого загалу.

Академію в честь св. Йосафата в Колодіївці відсвятковано заходом У. К. С. дня 4. п. м. По молебені і добре обдуманій проповіді місцевого пароха о. І. Цимбали відбулась академія в місцевій читальні „Просвіта“. Вступне слово виголосив о. сов. Гр. Плешила. Декламації та хорові точки виповнювали решту програми. І. Ч.

—o—

Нові книжки й журнали.

DZIENNIK ROZPORZĄDZEŃ gminy król. stoł. m. Lwowa. Lwów, 1. grudnia 1936. R. V. Nr. 23.

—o—

Театри.

Великий Театр:

Пятниця, 11. XII. год. 7.30 веч. „Міст".
Субота 12. XII. год. 7.30 веч. „Гассан і його золота дорога до Самарканду".

Кіна.

АПОЛЬО: „Чардаш — Токай — Кохання".
АТЛЯНТИК: „У тіні самітної сосни" із Сильв. Сідней.
ВАНДА: „Давид Коперфільд", „Генерал Ченг".
ҐРАЖИНА: „Одна із тисячі" з Март. Еґерт.
КАСІНО: „Я невинний".
КОПЕРНИК: „Антін Адвера".
КОЛІСЕЙ: „Бастер Кітон у кабінеті" „Мальована засдова".
МАРУСЕНЬКА: „Антін Адвера".
МЕТРО: „Петерсбурські ночі".
МІРАЖ: „Любощі" (на осн. Шніцлера).
МУЗА: „Пастер", Пауль Муні.
ПАКС: „Їх екселенція шофер".
ПАЛЯС: „Жайворонок" (на осн. Леґара) з Мартою Еґерт.
ПАН: „Вірли на припоні", „Веселе шалінням".
РАЙ: „Малі жіночки".
СВІТ: „Малі жіночки" з Катериною Гепберн.
СТИЛЕВЕ: „Почалося від цілунку", ревія „Ходи на одного".
ТОН: „Генерал Суттер".
УТІХА: „Великий чародій" і ревія.
ХИМЕРА: „Блакитна парада".

ФОТОПЛЯСТІКОН.

(пл. Марійська 5.)

Францеебад — Марієнбад — Тепліце.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Пятниця, 11. грудня 1936.

Відень (506,8) 12.00, 13.10, 19.35 Концерт, 14.00 Співає Ґеральдина Фарар сопран, 15.20 Муз. авд. для молоді, **Брно** (325,4) 20.10 Чеська оп. музика, **Прага** (470,2) 16.10 Легка музика, 21.00 „Апольоній з Тіяни" драм. поема з муз. Ірака, **Париж** (1648) 12.00 Гунодові твори, 14.15 Вок. концерт, 17.00 Камер. музика, 18.30 19.30 Концерт, 21.00 Солісти, спів, форт., 21.45 Опера, **Білгород** (437,3) 17.20 Сп. рецітал, 18.30 Нар. пісні, **Берлін** (356,7) 8.20 Форт. музика, 14.15 Розр. музика, 18.00 Концерт, 20.10 Форт. твори Брамса, 2030 Симф. концерт, **Кенігсвустергавзен** (1571) 14.00, 16.00 Музика, 19.00 Розр. концерт і вес. сценки, 20.10 Вечір гарної музики, **Мінхен** (405,4) 11.00 Музика для села, 18.00 Давня і нова популярна музика, 20.10 „Ґерн ібер Борд" оперетка Кінеке, **Будапешт** (549,5) 12.05 Циг. музика, 17.00 Форт. рецітал, 18.15 Давня мадярська музика, 21.40 Сальон. музика, **Мілано** (368,6) 11.30 Розр. концерт, 12.40 Легка музика, 21.00 Симф. концерт, **Рим** (420,8) 16.00 Трансм. з акад. св. Сесилії Форт. рецітал, 20.40 „Іль ре, лє торі і лі Альфієрі" оп. Льоція.

Субота, 12. грудня 1936.

Відень (506,8) 12.00, 13.10 Концерт, 15.35 Концерт мандолиністів, 19.10 Концерт квартету, 20.10 Лет довкола світа, попурі, спів, музика, 22.50 Форт. рецітал, **Брно** (325,4) 17.40 „Китайський соловейко" східна казка з муз. і співом, **Кошиці** (259,1) 18.00 Для Закарпаття, **Прага** (470,2) 11.05 Концерт сальон. квартету, 16.45 Словно-муз. авд. для дітей, **Париж** (1648) 9.30 Симф. концерт, 17.00 Легка музика, 21.45 „Льоренцаччо" муз. драма до тексту Місета, **Білгород** (437,8) 17.20 Концерт вок. квартету, 20.00 „Паґаніні" оп. Леґара, **Берлін** (356,7) 8.20 Музика, 16.00 Веселе пополудне, 19.00 Давні пісні про пісн. **Кенігсвустергавзен** (1571) 14.00, 16.00 Музика, 18.00 Нар. пісні й танки, **Мінхен** (405,4) 11.00 Музика для села, 14.45 Дрібні твори на скр. і форт., 18.00 Музика, спів, **Будапешт** (549,5) 12.05 Концерт військ. орх., 17.00 Сольо на арфі, 18.45 Мадярські нар. пісні в супр. циг. орх., **Мілано** (368,6) 11.30 Легка музика, 17.15 Танк. музика, 21.00 „Льогенгрін" оп. Ваґнера, **Рим** (420,8) 12.40 Орх. концерт, 20.40 Італ. симф. музика, 22.00 Мельодії, 22.30 Танк. музика.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 11. грудня 1936.

6.30 Ранішня авдиція, 6.33 Руханка, 6.50 Музика з гр. пл., 7.15 Ранішній денник, 7.25 Програма на нині, 7.30 Трохи інформацій, 7.35 Легка музика з гр. пл., 8.00 Авдиція для шкіл, 11.30 Для старших дітей: Книжки говорять, 11.57 Сиґнал часу, 12.03 Грігова хвилина з гр. пл., 12.40 Полудневий денник, 12.50 Від чистоти у стайні до чистоти в коморі, 15.00 Господарські вістки, 15.15 Рекламовий концерт, 15.30 Львівські біжучі вістки, 15.35 Львівська молодь перед мікрофоном: Марусина запаска, муз. авд., 15.55 Туристичний інформатор, 16.00 Ґавайська гітара, в гр. пл., 16.15 Гутірка з хорими, 16.30 Концерт орх., 17.00 Під чаром готику в Цельплін, 17.15 Африка, репортаж із гр. пл., 17.50 Говорена енциклопедія, 18.00 Актуальна гутірка, 18.10 Заводання лещетарських клюбів, 18.20 Про вітрильники та дні великої плавби, 18.30 Музика з гр. пл., 18.40 Поет і румунський пейзаж, виг. Душа Чара, 18.50 Лісові новини, 19.00 Оповідання доктора, фрагм. з пов. С. Отвіновського „Життя триває чотири дні", 19.20 Авд.: З піснею по краю, 19.45 Оп. фрагмент, 20.00 Симф. концерт, орх., клявесин; у перерві ок. год. 21.00 Вечірній денник, Актуальна гутірка, 22.30 Скеч: „Не так скоро, пане Дротик", 22.45 Танкова музика.

Субота, 12. грудня 1936.

6.30 Ранішня авдиція, 6.33 Руханка, 6.50 Музика з гр. пл., 7.15 Ранішній денник, 7.25 Програма на нині, 7.30 Трохи інформацій, 7.35 Легка музика з гр. пл., 8.00 Авдиція для шкіл, 11.30 Співаймо пісоньки, 11.57 Сиґнал часу, 12.03 Концерт військ. орх., 12.40 Полудневий денник, 12.50 Хліборобська скринька, 14.30 Весела авдиція для дітей: Ґінік купує Мексик, 15.00 Господарські вістки, 15.15 Рекламовий концерт, 15.30 Наша програма, 15.35 Пісні підкраківського села, гр. пл., 15.50 Гутірка про моди, 16.00 Хвилина Ісаака Альбеніца, в гр. пл., 16.15 У 350-ліття смерти кор. Ст. Баторія, 17.00 Концерт солістів, спів, фортепіян, 17.50 Огляд видань, 18.00 Актуальна гутірка, 18.10 Спортові вістки, 18.20 Пісоньки для дітей, з гр. пл., 18.35 Львівський актуальний фейлетон, 18.50 Актуальна гутірка, 19.00 Авд.: Співацьким т-вам у закордоні, 19.30 Екзотичні мельодії у вик. орх., 20.30 Поетичні новини: Лесьмян і Стаф, 20.45 Вечірній денник, 20.55 Актуальна гутірка, 21.00 Скр. рецітал Зиґфр. Брісса в супр. форт., 21.40, 22.30 Танкова музика в вик. орх., 22.00 Гумор.

Радіокутик.

ПРО СЛОВНІ АВДИЦІЇ В РАДІЮ.

В одному з льондонських тижневиків подано кілька завваг на тему виголошування відчитів і промов через радіо.

Головне, щоб прелеґент не мав враження, що промовляє до міліонів слухачів, але до великої кількости малих груп, що складаються з двох-трьох осіб. При радіо цілком неґативний ефект викликає промова, що звертається до великої авдиторії.

Найгіршими прелеґентами є політики. Вони звикли до арени і тому невсилі оминути шаблонових фраз, звертаючися до слухачів, як напр. „Дозволяю собі нагадати моїм слухачам", „тисячі з вас, що слухають мене сьогодні" і т. п.

Другим типом поганого прелеґента є часто люди, які провели своє життя, пишучи. Вони складають округлі фрази, які дають враження читаного слова, а не говореного. Праця при провадженні проб з прелеґентами є цілком інша, ніж при пробах з акторами. Перед мікрофонами передовсім ходить про природність.

Найліпшими прелеґентами є або ті, що перший раз наближуються до мікрофону, або ті, що завдяки тільки мікрофонові прославилися.

Пересічний радіослухач був би здивований великою кількістю приготовлень і проб, яким підлягає совісний прелеґент, доки його промова піде на мікрофон. Часто пересічна людина, не маючи великої гадки про себе, вміє найкраще приготовити авдицію. Великі і славні люди є часто занадто зарозумілі, щоб зрозуміти, що звичайна публична промова або написаний літературний нарис не надаються для радіової авдиції. Не можна їх про це переконати, а дотого не мають вони охоти завдати собі труду, щоб авдицію старанно підготовити не лише щодо тексту, але й щодо виголошення.

Мікрофон незвичайно чулий на нещирість і афектацію, яку зараз викриє і збільшить. Буває, що прелеґенти пробують грати перед мікрофоном, особливо, коли виступають разом дві або три особи. Тоді звичайно, коли одна з осіб висловлює велике здивування з того, що каже інша, це звучить фальшиво і не переконливо. Очевидно не кажемо тут про слуховища чи трансмісії.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Купно—продажа: Бельґи бельґ. 98.88, 89.45, Дол. американські 5.31.50—5.28.50, долари канад. 5.31 — 5.28, Фльорен гол. 289.50 — 287.80, Франки фр. 24.83—24.69, Франки швайцарські 122.30—121.50, Фунти англ. 26.12—25.96, Ґульд. данц. 100.20 — 99.80, Кор. ч. 17.80—17.40, Кор. дан. 116.59—115.75, Кор. норв. 131.18 — 130.20, Кор. шв. 134.58 — 133.60, Ліри італ. 25.00 — 24.50, Марки фінл. 11.53 11.00, Марки нім. 130 — 125, Шил. австр. 94.00—93.00, Марки нім. срібні 140 —135.

Акції.

Банк Польський 106, Вугіль 15.50, Ліпльпоп 14.25, 13.75, Островець 27, 26, Стараховичі 33, Габербуш 38.

Папери.

3 інвест. 1. ем. 65.50, 2. ем. 65, 5 конв. 51.50, 6 дол. 47.50, 4 прем. дол. 47.50, 7 стаб. 468, упон 75.45.

Заставні листи.

5 прц. Л. З. Б. Г. 51—55, 4 прц. Л. З. БГ 41.50—44, 4 прц. ТКЗ. 42—45, 4 і пів прц. ТКЗ. 46—49, 5 прц. БҐК. 60—65, 4 і пів прц. БҐК. 61—64, 4 і пів прц. Л. З. Бк Гіп. 44—46.

Долярівка 46 — 48, 3 інвест. 1 ем. 65—67, 3 інвест. 2 ем. 65—66.

Збіжжя.

Львів, 9. XII.

За 100 кг. льоко вагон Львів:

Мука пшенична ст. гат. I в.		39·50—40.00
Мука пшен. ст. гат. I А		38.50—39.00
„ „	гат. I Б	38·00—38.50
„ „	гат. I Ц	36.50—37.00
„ „	гат. I Д	34.50—35.00
„ „	гат. II А	34·00—34.50
„ „	гат. II Б	33.50—34·00
„ „	гат. II Ц	33.25—34·00
„ „	гат. II Д	32.00—32.50
„ „	гат. II Е	30.00—30.50
„ „	гат. II Ф	28.50—29.00
„ „	гат. II І	26.00—26.50
Мука житна витяг 0·30%		28·50—29·00
Мука житна гат. I. 0·50%		27·50—28·00
Мука житна гат. I. 0·65%		25·50—26·00

Інші курси незмінені.

Звідомлення збіжевого ринку Центросоюзу з дня 10. ц. м.

Ціни за 100 кг. льокo, льоко вагон-стація заладовання:

	льоко ст. заладов:
Пшен. збірна 750 гр/л 5%	21·25—21.75
Жито збір. 694 гр/л. 3%	16·75—17·00
Ячмінь пашн. 621 гр/л. 4%	17.50—18.00
Овес легко задош. 444	13·25—13·50
Овес не задош. 456	13·75—14.00
Гречка 10%	19·50—20.00
Кукурудза жовта	14.75—15·00
Кукурудза червона	16.00—16·25
Коноп. сімя	32.00—32.10
Соняшникове сімя	32.25—32.50
Насі лляне 95%	40.00—41·00
Фасоля корона руч. в. з м. 42	53.00—54·00
Фасоля „Різен" руч. виб. з м.	40.00—41·00
Фасоля шмальц. руч. виб. з м.	40·00—41.00
Фасоля шмальц. спец. ручно вибир. з міш.	42·00—46.00
Фасоля краса рафована	25·00—26.00
Фасоля цукр. ручно виб.	31.00—32·00
Конюшина червона	100—105
Конюшина вільна від каняшки	115—120
Конюшина вільна від каняшки 96 проц. чистоти	120—125

Пшениця, жито і ячмінь подешевіли на 25 сот. Ціни інших продуктів незмінені, Тенденція слаба.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що від дня 10. грудня н. р. кооперативам платить за: льоко Львів.

1 кг. масла десерового бльок. 1 без опакування	3.00 зол
1 кг. масла десер. бочкового включно з бочк. опакуванням	3.00 „
1 кг. масла експорт. включно з експортовим опакуванням	3.05 „
1 л. молока	0.19 „
1 к. яєць	5.30 „

Тенденція на всі артикули слаба.

ПТИЦЯ.

Маслосоюз повідомляє, що в дні 10. XII. п. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої птиці, льоко подвіря птахорізні „М. С." у Львові, (пл. Більчевського ч. 3) такі ціни:

Індички I. кл., добре умясені, повногруді	1.15 зол:
Індики I. кл., добре умясені, повногруді	1.00 „
Курята I. кл. біло й жовтоніжки, без остріжок, до ваги 1.60 кг.	1.00 „
Курки I. кл., товсті без остріг, без наплику на ногах, щойно від 1.80 кг. вгору	0.90 „
Качки товщені I. кл. щойно від 1.80 кг. вгору	1.00 „

Слабших сортів від вище поданих, не приймає.

Загальний Зїзд Рідної Школи.

Згідно з вимогою § 40. точка 2. обовязуючого статуту Т-ва Рідна Школа проголошуємо

ЗВИЧАЙНИЙ ЗАГАЛЬНИЙ ЗІЗД РІДНОЇ ШКОЛИ УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА,

що відбудеться у Львові дня 25. грудня 1936 р. (пятниця). Місце нарад Зїзду проголосимо пізніше.

Денний порядок.

1) Відкриття Загального Зїзду й відчитання обовязуючого правильника.
2) Провірка протоколу з попереднього Загального Зїзду Рідної Школи, що відбувся 25. XII. 1935 р.
3) Звідомлення Головної Управи Р. Ш. з діяльности за останній адм. рік, себто за час від 1. вересня 1935 до 31. серпня 1936 про стан шкільництва, про орґанізаційні справи, підприємства, касове й білянсове замкнення Рідної Школи.
4) Звіт Контрольної Комісії та рішення у справі абсолюторії дотеперішній Головній Управі Р. Ш.
4) Звіт Контрольної Комісії та рішення у справі абсолюторії дотеперішній Управі Р. Ш.
5) Дискусія над звітами.
6) Вибір комісії-звітки для наміщення кандидатів до управних органів Р. Ш.
7) Реферат про Доріст Р. Ш.
8) Вибір а) голови Товариства (§ 42), б) 18 членів Головної Управи і 6 членів та їхніх заступників (§ 42), в) 5 членів Контрольної Комісії і 2 їхніх заступників (§ 45), г) 5 членів Розємного Суду (§ 47).
9) Рішення про висоту членської вкладки на 1937 рік.
10) Евентуалії.

Початок Загального Зїзду 9 год. рано. Якби в 9. годині рано не було на салі вимаганого статутом числа делегатів (100), то в 10. год. передполудне почнуться наради Загального Зїзду Р. Ш. в тій самій салі і з тим самим порядком без огляду на число присутніх відпоручників (§ 52 статуту).

Наради й реферати відбудуться в українській мові.

Право участи з рішальним голосом мають відпоручники Кружків Р. Ш., вибрані Загальними Зборами дотичного Кружка (§ 26. уст. 4) по одному відпоручникові від Ради уконституованих Повітових Союзів Кружків (§ 50); на кожних 10 членів Кружка припадає один відпоручник. Кожних 25 членів остачі (до 50) вважається за повну пятьдесятку. Кружок може мати найбільше 15 делегатів, найменше одного (§ 26 і 50 статуту). Тільки ті громадяни будуть як делегати Кружка Р. Ш. допущені на салю, що їх Кружок Р. Ш. зголосив Головній Управі на письмі. Делегати понад те число будуть скреслені.

Відпоручники являються з уповажненнями від свого Кружка на письмі (§ 26). Передача уповажнення на іншу особу не дозволена.

Як гості можуть бути приявні, оскільки стане місця в льокалі Загального Зїзду, тільки ті члени Р. Ш., що виказуються особовою леґітимацією Рідної Школи. Про місце для гостей рішають впорядчики Головної Управи.

Тому, що провірка повновластей делеґатів забирає багато часу, делеґати повинні по змозі являтися вчасно в льокалі Загального Зїзду.

В год. 8.30 рано відправиться в церкві св. Спаса при вул. Краківській Богослуження за померших членів.

ГОЛОВНА УПРАВА РІДНОЇ ШКОЛИ
Микола Заячківський, голова. Степан Ганицький, секретар.